

GERRA HOTZA ESPAINIAKO *ABC*
EGUNKARIAREN IKUSPUNTUTIK
BOST GERTAKARIREN INGURUKO GOGOETA
HISTORIAKO GRADUA
2021/2022 IKASTURTEA
AMAIA VERAMENDI OLASAGASTI

GRADU AMAIERAKO LANA
TUTOREA: GUILLERMO MARIN CASADO
HISTORIA GARAIIKIDEN DEPARTAMENTUA
VITORIA-GASTEIZ

2022

AURKIBIDEA

1. SARRERA	2
1.1. Metodologia	2
1.2. Helburuak	3
2. GERRA HOTZA	3
2.1. Madrilgo Akordioa	4
2.2. Berlingo Krisia	5
2.3. Kubako Misilen krisia	8
2.4. Espazioko lasterketa	9
2.5. Sobietarren krisia eta amaiera	11
3. ESPAINIAR PRENTSA	13
4. ABC MADRIL	14
4.1. Madrilgo Akordioa: “Bando”-aren ezarkuntza	15
4.2. Berlingo Krisia: sinbolikotasuna eta diplomazia	17
4.3. Kubako Misilen Krisia: Kennedy-ren garaipena	19
4.4. Espazioko lasterketa: panikoa vs konfiantza	21
4.5. Sobietarren krisia eta amaiera: Kremlin berria	23
5. ONDORIOAK	25
5. BIBLIOGRAFIA	28

GERRA HOTZA ESPAINIAKO *ABC*

EGUNKARIAREN IKUSPUNTUTIK

ABSTRACT

Idazlan honen helburua Gerra Hotzaren eta honekiko espainiar prentsak duen ikuspuntuaren arteko konparaketa bat egitea da. Horretarako, lana hiru zatietan dago banatua, alde batetik, Gerra Hotzeko gertakari zehatz batzuen analisi historikoa, bestetik, prentsaren beraren garrantzia eta Gerra Hotzaren testuinguruko espainiako ibilbide historikoa eta, azkenik, lehen zatian hautatutako gertakarien eta prentsaren narrazioaren arteko alderaketa.

Hitz gakoak: Gerra Hotza, ABC Madrid, espainiar prentsa, Kuba, Berlin, Espazioa

The intention of this paper is to make a comparison between the events of the Cold War and its perspective on the Spanish press. For this purpose, the paper is divided into three sections, on the one hand, an historical analysis of the Cold War, on the other hand, the importance of the press and the historical trajectory of the Spanish press within the Cold War period and, finally, the comparison between the events chosen in the first section and the narration that the press makes of them.

Key-Words: Cold War, ABC Madrid, spanish press, Kuba, Berlin, Space

1. SARRERA

1.1. Metodologia

Lana garatzeko bibliografia historikoa eta prentsa izan dira bialiabide. Alde batetik, bibliografia historikoa bi zatitan banatu daiteke; lehenik, Gerra Hotzaz orokortasunean jorratzen diren lau liburu, horien artean berriena Westad-ena delarik eta, bigarrenik, gertakari zehatzetan sakontzen duten artikulu eta liburu ezberdinak. Bibliografia orokorrenari dagokionez, garrantzitsua suertatzen da Gerra Hotzeko gertakari oro testuinguruan kokatzeko eta parametro orokorrean Gerra Hotzaren beraren oinarri orokor bat edukitzeko. Artikulu edo liburu zehatzak, berriz, gertakari baten inguruan sakontasuna lortzeko ezinbestekoak dira, hauen bitartez lortzen baita zehaztasun osoarekin gertatu zenaren berri izatea, gerora hura prentsarekin alderatu ahal izateko.

Bestetik, iturri zuzena, prentsa, zehaztea ere garrantzitsua da, zeina eranskinaren arloan baitagoen aipatua. *ABC* egunkariaren hautua ez da ausazkoa izan, *ABC* ehun urte baina gehiago dituen egunkaria delako eta, bide batez, web guneko hemerrotekako sailean eskuratzea erraza delako. Bestetik, *ABC* eguneroko egunkari bat denez, errazagoa da gertakarien inguruko sakontasun bat lortzea, garaiko gora-beherak eta ezinegonak argiago islatzen dituelako. Eranskinetako sailean, prentsaren aipuak bi arlotan daude banatuta, alde batetik, lanean zehar kakots artean aipatutako artikulak eta, bestetik, teoria edo jarrera zehatz bat definitzeko ezinbestekoak diren bestelako artikulak. Azken finean, prentsaren inguruko jarrera zehatz bat definitzeko ezinbestekoa da prentsa osotasunean aztertzea, gerora aipu zuzenak egiten badira ere.

1.2. Helburuak

Lanaren helburua Gerra Hotzaren bibliografiaren eta *ABC* egunkariaren narrazioen arteko alderaketa bat egitea da. Egunkaria, garaiko iturri zuzena izanik, eguneroko batean Gerra Hotzak zuen eragina isladatzen duelako da garrantzitsua. Egunkariak transmititzen dituen sententzioak, nahiak edota berriak oinarri bibliografikoarekin konparatzea ezinbestekoa da garaiko gizarteak eduki zezakeen informazioa edota ideologia ulertzeko. Beraz, lanaren helburua bi oinarri nagusitan bana daiteke, batetik, Gerra Hotzarekiko espainiar prentsak hartu zuen jarrera eta joera aztertzea eta, bestetik, parametro orokorragoetan, frankismo garaiko eta trantsizio aldiko prentsaren arteko alderaketa bat egitea.

2. GERRA HOTZA

Mundu mailan XX. mendearen bigarren erdialdean eragin handiko gertakaria izan zen Gerra Hotza. Etsaitasun garai nagusia 1945 eta 1989 urteen bitartean eman zelarik, bi ideologiaren kontraposizio baten baitako gatazka diplomatikoa izan zen, komunismoaren eta kapitalismoaren arteko talka, alegia (Westad, 2018, 1.or.). Garai hartako potentzia nagusiek, Sobietar Batasunak eta Estatu Batuek, mundu mailako eragina lortze aldera burututako borroka moduan uler daitezke (Powaski, 2000, 9.or.). Gerra Hotzak ez zituen mundu mailako gertakari oro eragin, baina bai baldintzatzen zituen eta, batez ere, superpotentzien presentzia indartu zuen. Epe honen baitan biltzen diren gertakariak egoera absolutuan uler daitezke, kasu batzuetan, sistema komunistaren birproduktioan, adibidez, Kuban; edo kapitalismoaren ezarkuntzan, Hego Korean kasu (Westad, 2018, 2.or.). Asiako eta Afrikako lurraldeek Gerra Hotzean garrantzia izan

bazuten ere, lan hau Europako eta Ameriketako gertakari garrantzitsuenetan zentratuko da: Berlingo Krisian, Kubako misilen krisian, Espazioko lasterketan eta harresiaren erorreran hurrenez hurren. Bestetik, Marshall Plana eta geroko Madrilgo akordioak ezinbestekoak liratezke Espainia mundu mailako dinamika honen baitan kokatzeko eta, bertako prentsa aztergai denez, penintsulak bi potentzietan eduki zituen harremanak ere aipagarriak dira.

2.1. Madrilgo Akordioa

II. Mundu Gerran zehar historian inoiz bildu den suntsipen handienetako bat pairatu zuen Europak, honenbestez, ekonomia ere ahuldu egin zen. Lehenengo Mundu Gerrako erabakiek eragindako 1929ko Kraxa kontuan hartuta, 1945ean bestelako norabide bat hartu behar zela argi zegoen. Hala, Washingtonen, bigarren krisi bat sahieste aldera eta, bide batez, Europan zeukan eragina handitzeko, Mashsall Plana plazaratu zen. Plan honen helburua Europa, bertako ekonomia berreskuratzeko, Estatu Batuen diru-laguntzaz hornitzea zen. Plana berretsita, Europa Mendebaldeko estatu gehienek, Espainiak eta Sobietar Batasunak salbu, diru-laguntzez gozatu zuten hurrengo lau urteetan (Magid, 2012, 1-3.or.). Sobietar Batasuneko errepublikek (Polonia eta Txekoslovakia barne), Stalinen aurkaritzaren aurrean, diru-laguntzak jasotzeari uko egin zioten (Dacio, 1957, 88.or.). Azken finean, politika, itsuraz, ekonomiko honek bere baitan ere kutsu ideologikoa zuen, laguntza-ekonomikoarekin batera *American Way of Life*-a¹ zabaldu baitzen (Delgado, 2003, 48.or.).

Espainiari dagokionez, II.Mundu Gerraren ostean, mendebaldarren begietatik Europa berrituan mantentzen zen diktadura faxista moduan zegoen ikusia. 1944ean Francok, Churchill-ekin eduki zuen bilera batean, sobietarren aurkako liskar baten aurrean laguntzeko prest zegoela baieztatu zuen; honek Espainia etorkizuneko bake akordiotatik eta baita NBE-tik ere kanpo uztea eragin zuen (Powell, 2003, 81.or.). Ondorioz, Potsdameko Akordioetatik eta San Franciskoko konferentziatik at gelditu zen eta, gizarte demokratiko berrien eraketan, Espainia nazioarteko politiketatik isolatu zen 1946ko “Espainiar auzia”-ren bitartez (Martinez, 1996, 155-156.orr.). Dena den, Potsdameko akordioek erakutsi zutenaren arabera, SESBek proposatu zuen Franco haren postutik kentzeko ideia ezeztatu egin zuten mendebaldeko potentziek, izan ere,

---

¹ Modernitatearekin, kontsumo-gizartearekin, demokraziarekin eta garapen teknologikoarekin erlazionatzen den gizarte eredu amerikarra.

diktadura desagertzekotan Espainian sobietarren aldeko politikak ezartzearen beldur baitziren. Sobietar Batasunak Marshall Planari ezezkoa ematean, Espainiak, Estatu Batuetan zentratuz, nazioarteko harremanak hobetzeko lehenengo proiektuak hasi zituen. Lehenengo saiakerak muga aunitz erakutsi bazituzten ere, 1950. hamarkadaz geroztik, Washington-Mosku harremanak okertzen ari zirelarik, AEBk Espainiarekiko zuen interesa handitu egin zen. Honen harira, 1950an Nazio Batuen Erakundeak, etorkizunerako aliatu bat izan zitekeela pentsatuz, penintsulari zigor diplomatikoak kendu zizkion. Azkenean, Estatu Batuetan ematen ari zen ikarak, hein handi batean Koreako Gerraren ondorioz emandakoak, peninsularen mesedera eragin zuen, 1953ko Madrilgo Akordioen ostean emango baitzen lotura diplomatikoen egonkortzea, Espainiara zuzendutako 60M inguruko diru-laguntzekin batera (Delgado, 2003, 55-58.orr.).

2.2. Berlingo Krisia

Bi blokeen arteko egoera okertzen zihoala, Stalinek, potentzia babesteko ezinbestekoa zen pentsamenduarekin, 1949an bonba atomikoa garatzea lortu zuen. Honen aurrean, mendebaldarrek NATO sortzea erabaki zuten, erakunde honen helburua, SESBen aurrean Europar lurraldeen defentsa zen (Powaski, 2000, 101.or.). Alemaniari dagokionez, Sobietar Batasuna at gelditu zen 1948ko Londreseko Batzarraren ostean, lurraldea banatzearen auzia geroz eta egiazkoagoa ari zen bilakatzen (Westad, 2018, 118.or.). Azkenean, Alemania lau handien artean zatitu zen, hots, Frantziaren, Ingalaterraren, AEBren eta SESBen artean, lehenengo hiruek elkartasun bat eratu zutelarik. Beraz, Alemania eta haren hiriburua, Berlin, AEDren (Alemaniako Errepublika Demokratikoa, sobietarren eraginpean) eta AEFren (Alemaniako Errepublika Federala, mendebaldarren eskuartzearekin) artean gelditu zen banatua. Alemaniaren egoera oso ezegonkorra bilakatu zen, hau batez ere Berlingen isladatzen zelarik. Izan ere, bi blokeen arteko tira-biren baitan, 1948 eta 1949 bitartean, Sobietar Batasunak Berlin blokeatzeko lehenengo saiakerak burutu zituen, honen ondorioz Gerra Hotzaren testuingurua guztiz definitu zen (Veiga, Da Cal y Duarte, 1998, 73-76.orr.). Txinako eta Koreako gatazken baitan, bi blokeen arteko ezinegona handitu egin zen, tentsioak ere hala eginaz. Gainera, NATO geroz eta indar handiagoa hasi zen biltzen, eta 1955ean AEF NATOren izenean militarizatu egin zen (Westad, 2018, 253.or.).

Gatazken ugaritze honek eragin zuen 1958ko Berlingo krisia. III.Reicha disolbatuta, sobietarrak eta estatubatuarrak, banaketan egokitu zitzaizkien lurraldeetan, bakoitzak defendatzen zuen sistemarekiko alemanen babesa lortu nahi zuten. Berlin, Kersaw-en (2018) hitzetan, “sobietarrek kontrolatzen zuten ozeano batean mendebaldarren esku zegoen irla txiki bat zen” (40.or.) zen. Potsdameko akordioen arabera, Alemaniaren banaketa adostutako akordioa, alegia, Mendebaldarrek Berlin ekialdean sartzeko eskubidea zuten, eta ekialdarrek ere hala egin zezaketen. Berlingo krisia 1958 eta 1963 bitartean eman bazen ere, krisiaren punturik latzena 1961ean eman zen, harresia gauzatzen hasi zenean, hain zuzen ere.

Krisia ulertzeko, ezinbestekoa da aurrekari zuzenak ulertzea. 1950erako Adenauerren (Alemania Mendebaldeko gobernaria) presidentzian AEFko ekonomia asko hobetu zen, honek gizartean ere sakonki eragin zuelarik (Westad, 2018, 258.or.). 1953an, Eisenhower Washingtonen finkatu zenean, Europa mendebaldearen eta ekialdearen arteko haustura argi ikus zitekeen, izan ere, ekialdekoen boterea estatu sateliteen bitartez biltzen zuen bitartean, mendebaldekoena NATO-ren bitartez indartu zen. 1953an hasi ziren Alemania ekialdean lehenengo gatazkak sobietarrek proposatzen zituzten lanaren erreformaren harira, Estatu Batuek auzi honetan militariku esku-hartu ez bazuten ere, propagandarako sekulako bultzada izan zen (Coleman, 1995, 3-7.orr.). Bizimodu estatubatuarraren eredia indartu zuen propaganda honek Europan (Westad, 2018, 262.or.). Bi blokeen arteko tentsio armatua gora zihan heinean SESBek, NATOren nagusitasunaz jabetuta, 1955ean Varsoviako Akordioa eratu zuen, hots, NATOren alternatiba ekialdarra. Bestetik, Stalinen 1953ko heriotzaren ostean, Khrustxov iritsi zen Moskuko gobernura (*Ibid*, 232.or.).

Sobietar buruzagiaren aldaketaren aurrean, 1955eko Ginebrako Gailurrean Eisenhowerrek “lau handiei” Alemaniako tutoretzapeko batasuna aurrera eramatea eskatu zien, baina eskari hau Moskuk ezeztatu egin zuten, izan ere, Alemania Mendebaldea milizaturik egotea haietzako mehatxutzat baitzuten. Dena den, bilera honek bi blokeen arteko tentsioak arintzeko balio izan zuen, hala, 1958ko azaroaren 10ean Khrustxovek “Berlingo auzia” konpontzeko eskaera luzatu zuen, AEFren desmilitarizazioa eskatuz eta Errepublika Federalaren esku utziz Errepublika Demokratikoarekin harremantzea. Bien bitartean, Ulbrichtekin (Berlin ekialdeko presidentearekin) eduki zuen bilera, honetan Alemaniako ekialdetik mendebalderako

langile kontentgaitzen emigrazioaren inguruan aritu ziren, Ulbritchen iritziz honen errua Berlingo muga irekiak zuen (Smyser, 1999, 137-138.orr.). Bi blokeak, beraz, 1950 baina lehenagoko adostasunak ez betetzearen ondoriozko eztabaida batean ari ziren amildegiratzen (Coleman, 1995, 34.or.).

1958ko Khrustxoven Alemaniaren inguruko eskaerak bi puntu nagusi zituen: lehenik, bi zatiak unitate politiko independente batez egon behar ziren osatuak eta, bigarrenik, lurraldearen desmilitarizazioa. Proposamen hau betetzeko 6 hilabeteko tartea eman zitzaizen estatubatuarrei, erantzunik egon ezean, Khrustxovek ez zuen gaiaren inguruan berriro eztabaidatuko. Gutunaren aurrean, estatu bakoitzeko gobernarien erantzuna ezberdina izan zen, Eisenhowerrek, adibidez, *ultimatum*-ari muzinik ez egitea erabaki zuen. Beste alde batetik, Macmillan (Britainia Handiko gobernaria) izan zen arduratuena, Khrustxovekin bilera bat hitzartu baitzuen. Azkenean, mendebaldarrek gutunaren inguruan eztabaidatzeko bilera bat burutu zuten Adenauerrekin batera, honen harira eman zen NATOren eskutik erantzuna: mendebaldea desokupatzen bazen, ekialdeak ere hala egin behar zuen. Bestetik, 1959an Ginebrako beste Gailur bat hitzartu zuten eta Khrustxoveri parte hartzeko eskaria luzatu zioten, dena den, hara soilik sobietarren ordezkari bat bertaratu zen eta ez zen adostasunik lortu (Smyser, 1999, 142-144.orr.). 1959ko irailean Eisenhowerrek Khrustxov Estatu Batuetara gobidatu zuen, baina, beste behin, ez zen akordiorik lortu. Azkenean, 1959ko maiatza ez zen berreste-datarik izan, bi blokeen arteko negoziazioetarako bidea ireki baitzuen. Potentziek 1960eko maiatzerako hartu zuten Parisen hitzordua auzi guztiak eztabaidatzeko, dena den, bilera hau sobietarren lurraldean U-2 aeroplano espia estatubatuar bat etetearen eta eraistearen ondorioz ez zen eman (Coleman, 1995, 39.or.).

1961ean, krisi honen ostean, Kennedyk eskuratu zuen Estatu Batuetako gobernua. Etxe Zuriko bizilagun berriaren aburuz, bi blokeek negoziazioa lortu behar zuten, baina ez zegoen Berlingo posizioa eraldatzeko pest. Egoera berdina zen, Berlin mendebaldea NATOrekin zegoen lotua, ekialdea Varsoviako Akordioari loturik zegoen bitartean. Kennedy, Coleman-en (1995) aburuz, “arduratuagoa zegoen tropen erretiroak Amerikar presigioan suposa zezakeen ondorio diplomatikoez, Europako benetako interesak identifikatzeaz baino” (42.or.), beraz, ez zegoen Berlin Mendebaldea desarmatzearekin ados. Estatubatuarren ikuspuntutik, Berlin estuki loturik zegoen NATOrekin eta, beraz, Berlin erasotzeak mendebalde osoa erasotzea suposatuko luke. Kennedyk Khrustxov

deitu zuen bilera pribatu bat eduki zezaten, hala bildu ziren biak Vienako Biltzarrean. Bilera honek adostasun gutxi lortu bazituen ere, bi blokeen arteko etsaitasuna lasaitu eta politikak bakegileagoak bilakatu ziren. Bestetik, bilera honetan hasiko ziren Berlingo harresiaren gaineko lehenengo aipuak eta gutxira oihartzuna egingo zuen Alemanian. Ulbritchen iritziz, Berlinen inguruko erabakia hartzea ezinbestekoa zen, Berlinen ematen zen emigrazioak sobietarren berezko izaera lausotzen baitzuen. Hau da, langileak, Colemanen (1995) hitzetan “Langileen paradisuak” (49.or.) gune kapitalistara igarotzen hasi zen. Honen aurrean, 1961eko abuztuaren 13an, AEDko tropak Berlineko mugan zehar zabaldu ziren eta, dokumenturik erakutsi ezean, bi aldeek arteko pasabidea eten zuten. NATOk gertakaria ez zuen mehatxu moduan ikusi, beraz, ez zuten ezer egin etete hau galarazteko. Abuztuaren 17rako harresia materializatzen hasi zen, baina oraindik ere jendea mugen artean pasa zitekeen. Estatu Batuarrek harresia geldiarazteko eskaera luzatu zieten sobietarrei, baina oraindik ez zioten garrantzia handiegirik ematen, are gehiago, estatubatuarrek, Colemanen (1995) hitzetan, harresia “haien (sobietarren) politiken porrotaren sinbolo” (60.or.) zela esaten zuten. Beranduago, Kennedyk 1500 gizon lekualdatu zituen mugara AEFren defentsa aldarrikatuz, baina abuztuaren 20ra arte ez zuen harresiaren inguruko arriskurik ikusten (Coleman, 1995). Esan beharra dago, mundu mailan ezagunena den gertakaria urte bereko urriaren 26ean eman zela, orduan, Clay, estatubatuarren ordezkaria, dokumenturik erakutsi gabe muga pasatzen saiatu zen, Ulbritchen ezezkoaren aurrean, kotxe eskolta batekin eta bost tankerekin urbildu zen mugara. Sobietarrek ere AED-ko mugan neurri berdinak hartu zituzten. Azkenean, bi bloke nagusietako gobernariak tankeak urriaren 28ko goizean kentzea erabaki zuten, sobietarrek goizeko 10:30etan burutuko zuten erretiroa eta estatubatuarrek ordu erdi beranduago (Correl, 2011, 96-100.orr.). Gerora, Berlinen inguruko eztabaidak berriro ere bide diplomatikora eramane ziren.

2.3. Kubako Misilen krisia

Testuingurua zehazte aldera, 1961 urtea ez zen urte erraza izan Washingtonentzako, alde batetik, estatubatuarrek Gerra Hotzaren borroka teknologikoa galtzen ari ziren izua zabaldu zen apirilean, Yuri Gagarin lurreko orbitatik ateratzen lehenengo kosmonauta izan zenean. Bestetik, Vienako Bileraren porrota eta Berlinen inguruko borroka, European, eta CIAk Cochinos Badian pairatu zuen porrotak, Amerikan, estatubatuarren ikuspuntua okertu besterik ez zuten egin. Hau guztia bi blokeek politiketan indartu

zuten espiontza testuinguruan kokatu behar da, Berlingo Krisiaren osteko egoera okertu besterik egin ez baitzuen (Absher, 2009, 5.or.).

Kubako Iraultzaren eta ambiguitasun garai baten ostean, Castrok gobernatzen zuen irla Alderdi Komunistaren kontrolpean zegoen 1962an. Urte bereko maiatzerako, Khrustxov misilak irlara eramateko lehenengo prestakuntzak hasi zen burutzen. 1962ko gertakari hau, Abser-en (2009) arabera, “Gerra Hotzeko krisi arriskutsuena” (1.or.) kontsidera daiteke. Sobietarrek misilak irail eta urri bitartean jartzea adostu zuten eta, urte bereko azaroan, Dobrynin embaxadore sobietarrak misilen berri ematego zion Washingtoneri. Fidel Castrok planari baiezkoa eman ostean, sobietarrek misilak Kuba babesteko ziren ideia indartu zuten, irlan 40 bat misil ezarri zirelarik. Beste behin, espiontza sekulako bultzada izan zen, Washingtonek azaroa baina lehenago izan baitzuen misil hauen berri. Irailaren 13an Kennedyk Kubako jarduerak geldiarazteko oharpen bat plazaratu zuen baina sobietarrek ez zioten kasurik egin. Urriaren 16erako Kennedyk espioi berezien berriak jaso zituen, hauek irlan eskala handiko misilak jartzen ari zirela zioten, honen aurrean, EXCOM-aren (Executive Committee of National Security Council) bilera eskatu zuen. Bilera honen ondorioz, urriaren 20ean, Kennedyk Kubaren gaineko itsas blokeoa ezartzeko behin behineko erabakia hartu zuen, bi egun beranduago prentsaurreko batean konfirmatu zuelarik. Sobieten erantzuna 4 egunen buruan eman zen, Khrustxovek irratsaio batean Turkiako misilak kentzeko eskatu zien estatubatuarrei. Hurrengo eguna izan zen, Absherren (2009) hitzetan, “krisiaren egun ilunena” (72.or.), Kennedyk zazpi egunen buruan irla bonbardeatzeko ideia eztabaidatu baitzuen. Beranduago, Estatu Batuetako buruaren eta Dobrynin-en arteko bilera batean, lehenengoak Kubatik misilak kendu ezean operazio militar bat emango zela ohartarazi zion bigarrenari, bestalde, Turkiako misilak denbora-tarte batez kentzeko ere prestutasuna erakutsi zuen. Azkenean, urriaren 28an Khrustxovek publikoki baieztatu zuen Kubako misilen eraistea estatubatuarrek irla indarrez ez hartzearen truk, bien bitartean, Kennedyk -ezkutuan-Turkiako misilak erretiratzea onatu zuen (Absher, 2009, 74-75.orr.).

2.4. Espazioko lasterketa

Bigarren Mundu Gerrak tentsioak lasaitu beharrean, bi blokeen arteko babes beharra handitu zuen. Lasterketa armamentistikoa handitu egin zen, denborarekin, lur-aireko misilak gailendu ziren, misil balistikoa bilakatu zelarik 50.hamarkadako erregina, horien artean ICBM (Inter-Continental Ballistic Missiles) izan zen nagusiena (Veiga, Da Cal

eta Duarte, 1997, 140.or.). Bestalde, jada Eisenhowerren presidentzia garaitik, SESB ikuskatzeko satellite baten beharra proposamen erreala bilakatu zen. Proiektu hau atzeratzeko arrazoï nagusia sobietarrek honekiko eduki zezaketen erantzunaren ezagutza eza litzateke. Beraz, satelliteen erabilerarako nazioarteko legediari eman zion Washingtonek lehentasuna, hots, “*derecho internacional consuetudinario*”-a erabiltzeko erabakia hartu zuen, honen bitartez SESB satelliteen erabilera onartzera derrigortua egongo bailitzateke. Estatu Batuek espero zutenaren kontrara, SESBek 1955ean satelliteak jaurtitzeko asmoa argitara eraman zuen, beraz, estatubatuarrek berdina egiteko askatasuna zutela ikusirik, lau hilabeteren buruan xede berdina zutela baieztatu zuten (Lai, 2021, 7-8.orr.).

1957ko urriaren 4ean sobietarrek *Sputnik* satellitea egotzi zuten orbitara, haien nagusitasun teknologikoa erakutsiz. Amerikarrek Korean eta Berlinen haien gailentasuna erakutsi bazuten ere, Moskuk aurrea zuen ustea zabaldu zen gizartean (Norris, 2008, 1-3.orr.). Izua hedatu zen Eisenhower buruzagi zen lurraldean, baina gobernuak beste era batera ulertu zuen gertakaria, oraingoan, *Sputnik* askatasuna eman zien: Errusia ezin zen haien satellitearen jaurtiketaren aurka jarri (Lai, 2021, 17.or.). Sobietarrak, *Sputnik* mundu mailan eduki zuen ereginaz ohartuta, *Sputnik-IIa*, Laika txakurrarekin batera, eta *Sputnik-IIIa* orbitaratu zituzten. Norrisen (2008) arabera, “estatubatuarrek etengabeko porrotean zeuden eta sobietarrak beti loriatsu ateratzen ziren pertzepzioak paranoia publikoa indartu zuen” (5.or.). Nagusitasun sobietarra argi zegoen eta Yuri Gagarin, espaziora iritsi zen lehenengo pertsona, 1961ean orbitaz at ateratzean, iritzi publikoa asaldatu egin zen (Norris, 2008, 5-7.orr.). Aurrerapen handi honen aurrean, estatubatuarrek kale egiten ziharduten, *Vanguard* satelliteek ez zuten espero zena lortzen, eraitsi ziren 11 misiletatik soilik hiruk lortu zuten orbitara iristea. Denboraren kontua besterik ez zen Sobietarrek ICBM garatzea (Veiga, Da Cal eta Duarte, 1997, 141.or.). Estatubatuarrek erantzun behar zuten, izan ere, Norris-ek (2008) dioenaren arabera, “*Sputnik* sobietarrek oraingoan Amerika bonbardeatzeko gaitasuna zutela sinistarazi zioen jendearen gehiengoari, eta hau ez zuten begi onez ikusten” (11.or.). Iritzi publikoa ezinbestekoa zen Gerra Hotzaren esferan, beraz, biztanleriaren konfiantza berreskuratzea beharrezkoa zen. Honenbestez, 1961an ilargirako bidaiaren lehenengo proiektuak hasi ziren gauzatzen (Norris, 2008, 13-15.orr.). Bien bitartean, sobietarren gobernuko aldaketak ere eragin handia izan zuen, izan ere, Brezhnev ezarri zen estatu-buru, eta hura bi blokeen arteko bakearen mesedekoa zen (Zimmerman,

2005, 31.or.). 1969ko uztailaren 20ean burutu zen ilargira lehenengo bidaia Neil Armstrong estatubatuarraren eskutik. Bidaia honek munduari Estatu Batuen gaitasun teknologikoa erakutsi zion eta *Apollo II* ontziak iritzi-publiko estatubatarra lasaitu zuen (Norris, 2008, 14-17.orr.).

2.5. Sobietarren krisia eta amaiera

Aurrez aipaturiko moduan, 1964ean, Brezhnev SESBeko gobernura iritsi berri zegoenean, sobietar sistemaren gabeziak argira atera ziren. Ekonomia industrial degradaturik zegoen, hazkuntza estensiboak eta esplotazioak mundu mailako lehenengoak kokatzen bazituen ere. Bestetik, biztanleriaren bizi baldintzak okerreranzko joera nabaria erakutsi zuten eta, mugimendu nazionalistekin batera, potentziaren oreka eta etorkizuna kolokan jartzen hasi ziren (Martín, 1999, 5-8.orr.). 1981ean, Estatu Batuetan, Reaganek hartu zuen lekukoa, haren presidentziako lehenengo urteak oso bortitzak eta gudazaleak izan zirelarik (Veiga, Da Cal eta Duarte; 1997, 306-307.orr.). Washingtoneko buruzagi berriak Brezhneveri gutun bat bidali zion bien arteko bilera bat eskatuz, baina, gobernari sobietarra pairatzen ari zen zailtasun fisikoak zirela-eta, gutun honek ez zuen erantzunik jaso (Leffler, 2008, 438-439.orr.).

1982an hil zen Brezhnev eta, bi lehendakaritza laburren ostean, Gorbatxovek hartu zuen SESBeko ordezkari 1985eko martxoan (Martín, 8.or.). Bien bitartean, 1983az geroztik, Reaganek, SESBen ahultasunaz probestuz, hirugarren munduko lurraldeetan gerrak hasi zituen sistema komunista kaltetzeko (Leffler, 2008, 449.or.) Sobietar lurraldeetako krisia handitzen zihoan, 1986 eta 1991 bitartean sobietar lurraldeen arteko tentsioak handitu egin ziren, honek Moskuren gaineko gatazkak ere ugarituz. Gainera, ezinegon soziala nabaria zen, *nomenklatura*² estatuaren elite bilakaturik zegoen jada. Gorbatxov, momentuko gatazkak gutxitzeko, *Glasnost* aldaketa saiatu zen garatzen, honen bitartez, herriaren komunikazio bideak erraztu eta ekintza politikoak gardendu nahi zituen, prentsari ere askatasun gehiago emanez. Bestetik, Alderdi Komunistaren eragina gutxitzeko, sistema egokitu eta eraldatu egin zituen. Erreforma erreforma, gizartea jada nekatua zegoen, goiz frogatu baitzen saiakera hauek mugak besterik ez zituela. Azkenik, Gerra Hotzari dagokionez, Gorbatxovek helburu militarrei lotutako gastua gutxitu zuen, kanpo-politika bakezaleagoetarako bidea irekiz, hau begi onez ikusi

---

² Sobietar Batasuna gobernatzeaz arduratzen zirenak.

zen mendebaldean, baina sobietar lurraldeetan haserrea handitu besterik ez zuen egin (Martin, 1999, 10-21. orr.).

Gorbaxov eta Reagan lehenengoaren eskakizunaren harira elkartu ziren Ginebrako 1985eko Goi-Bileran. Honetan adostasun zehatzak lortu ez baziren ere, bi liderren arteko gerturatze bat eman zela nabaria zen (Leffler, 2008, 479-484.orr.). Geroago, gutun eta adostasunik gabeko bilera batzuen ostean, 1988an INF Ituna sinatzea lortu zen, honen bitartez, misil eta gurutzaontzi militarren igarobidea mugatu zen, gainera, 1987 eta 1988 bitartean, Reaganen presioa zela-medio, SESB-ek Hirugarren Munduko lurraldeak utziko zituela esan zuen (Powaski, 2000, 313-317.orr.). Gorbaxovek bazekien Washingtonekoak, gai armamentistikoei zegokionez, aurreratuagoak zeudela sobietarrak baino eta, beraz, aurpegi bakezaleago bat erakutsi behar zuela; hala, 1988an kontu militarretan inbertitzen zen dirua murriztu zuen (Leffler, 2008, 495.or.).

1989an Bush iritsi zen Etxe Zurira, Gerra Hotzaren amaiera jada hurbil zegoen, baina Bush-ek ez zituen eskaera sobietarrak bete nahi. Honek iritzi publikoa aldatu zuen, oraingoan Busheri leporatzen zitzaion gerraren ebazpena oztopatzea (Powaski, 2000, 324-325.orr.). Mendebaldarren eskutik jasotako kritika ugariaren ostean, Bush-ek Moskurenaganako gerturatze bat eramateko saiakerak egin zituen. Ordurako, ezinegon nazionalistek indarra bildu zuten, Hungaria eta Polonia honen froga zuzena zirelarik. Honen aurrean, Gorbaxovek bi lurralde hauen gatazkak arintzea erabaki zuen, honetarako, autonomia handiagoz bermatu zituen eta bi lurraldeetako Alderdi Komunistei haien gobernuko presentzia txikitzea eskatu zien (Leffler, 2008, 549-450.orr.).

Gertakari guztien artean eman zen Belingo Harresiaren erorrera famatua. Harresia erori aurretik, Ekialdeko Alemaniaren desadostasunak eta atsekabeak oihartzun handia zuen eta sistema komunistaren alternatibak bilatzeko eskakizunak ugaritu egin ziren. Halaber, Hungariaren mugen zabaltzeak AEDtik AEFranzko migrazioak ugaritu zituen, eta istiluak handitzen hasi ziren. Bien bitartean, Krenz jarri zen AEDko buru, Gorbaxovek gobernari berriari egoera zailaren aurrean tolerantzia aholkatu zion, ondorioz, Alemania ekialdean partidu ezberdinak sar zitezten ahalbidetu zuen. Testuinguru tirabiratsu honetan harresiaren etorkizuna eztabaidagai bilakatu zen. Alemania ekialdeko mendebaldearen sistema berdina edukitzeko eskaerak plazaratu zituen, Leipzig-eko

mugimenduek geroz eta pertsona gehiago biltzea lortuz. Azaroaren 9 eta 10a bitartean, harresia hiritarrentatik eraitsia izan zen (Ibid, 543-546.orr.). Gorbaxovek presidentziako une gogorrenak bizi zituen garai honetan, AEDren kontrola jada galdu zuten, gainera, bi Alemanien arteko pasabidea irekia zegoen, honenbestez, AEFrekin lehenengo negoziazioak hasi ziren ematen. Eztabaida ugariren ostean, bi presidentetek Alemanen esku utzi zuten haien batasunaren nolakotasunaren inguruko erabakia (Smyser, 1999, 366-385.orr.).

Sobietar Batasuna jada atzerabiderik gabeko krisi batean zegoen sarturik, eta 1991ean eman zen alferrikako estatu-kolpe baten ostean, Gorbaxov Moskura itzuli zen. Testuinguru honetan, Errepublika federalek borroka nazionala handitu zuten independentzia aldarrikatuz, hauek 1991eko abenduaren 8an onartu ziren Minsken itun baten bitartez. Itun honek independentzia ez ezik, SESBen desagertzea ere aitortzen zuen. Azkenean, 1991eko abenduaren 25ean utzi zuen Gorbaxovek gobernuaren ardura, orduko SESB guztiz desaginda zegoelarik (Martín, 1999, 24-26.orr.).

3. ESPAINIAR PRENTSA

Gertakari oro garatu ostean, lanaren helburua espainiar prentsa oinarri hartuta gertakarien kritika eta alderatze bat egitea litzateke. Horretarako, lehenik prentsaren garrantzia aurkeztu, bigarrenik, Gerra Hotzaren denboraldia kontuan hartuta, espainiar prentsaren baitan egondako aldaketak eta azkenik, *ABC* Madrilen ibilbide historikoa adieraziko dira.

Gaur egun, hedabide ezberdinek balio informatibo eta komunikatibo handia dutela eztabaidaezina da. XX. mendeari dagokionean, telebistak eta irratiak berebiziko pisua eduki bazuten ere, prentsaren urrezko aldi moduan kontsidera daiteke, hura izan baitzen propaganda eta informazioa jendarteratzeko tresna nagusia (Chulia, 2001, 13.or.). Prentsa balio handia du gizartean, hainbesteko da haren pisua non gizartearen beraren ispilu kontsidera litekeen. Hau hobekiago ulertzeko, Garcesen (2015) gogoeta oso interesgarria suertatzen da, *“el periódico es, pues, captación del ritmo móvil y elocuente del pensamiento social. En las sociedades organizadas su pensar influye en el pensar que el periódico retrata”* (173.or.). Bestetik, garrantzitsua da ere azpimarratzea komunikabideek haiek plazaratzen duten informazioa hautatzeko boterea dutela, egokitzen dutenean sakonduz eta interesatzen ez zaiena, berriz, baztertuz. Ulertu behar

da, halaber, bai propaganda eta baita berriak eraketa ideologiko baten islada direla eta, honen aurrean, diktadurapean bizi diren biztanleek haien hedabideen errealitatea ulertzeko joera nabariagoa duten bitartean, gizarte demokratikoetakoetan propagandak, ustez neutrala denak, izatez menderatzaileen ideologia birproduzitzen duela. Ondorioz, prentsa nagusien mesedera jokatzeko duen berrien baitan kamuflatuta gelditzen da (Parry-Giles, 1996, 147-1949.orr.).

Frankoren diktadura 1939an zabaldu zen Espainian, eta hala egin zuen ere informazioaren eta kulturaren tutoretzak eta aldarri askatasunaren mugaketak. 36 urtez iraun zuen diktaduran zehar, erregimenaren errepesioa, aldi ezberdinak izan bazituen ere, denboraldi osoan mantendu zen. Prentsaren zentsura 1938an eta 1966ean dekretaturiko bi artikuluren bitartez ahalbidetu zen eta, lege hauen ondorioz, egunkari ezberdinen (*ABC, La Vanguardia, El Ideal...*) buruzagitzan diktadurarekiko fidelak ziren pertsonak ezarri ziren. Bestetik, Serrano Legearen bitartez, gobernuak egunkari eta informazio ezberdinen argitalpenak baieztatzeko edo ezeztatze boterea zuen. 1966ean aldaketa garrantzitsu bat eman zen, Serrano Legea deuseztatu zen, baina prentsa oraindik gertutik behatua mantendu zen. 1975ean, diktadura amaitzean, prentsarekiko kontrola malgutu egin zen eta 1978an bozkatu zen konstituzioak hiritar prentsa eta aldarri askatasuna aldarrikatzen zituen (Aguilera, Álvarez, Bustamante et al, 1989, 232-241 eta 257.orr.).

Amaitzeko, *ABC* Madrilen ibilbide historikoa aipatzea ezinbestekoa da. Egunkaria 1903an sortu zuen Torcuato Luca de Tenak eta 1905ean bilakatuko zen eguneroko egunkaria. XX. mendean zehar *ABC*k Espainiar estatuan egon ziren gora-behera ideologiko eta politiko orori eutsi zion, garaiko egunkari nagusienetako bat bilakatu. Frankismo garaian *ABC* erregimenarekiko fidel mantendu zen eta trantsizio garaiko testuingurura ere egokitzen ikasi zuen. Esan liteke, XX. mende osoan zehar, haren ideologiaren oinarriak mantendu egin zituela: monarkiarekiko begirunea, izaera liberala eta kontserbadurismoa (Toribio, 2019, 2.or.).

4. ABC MADRIL

Azken zati honetan Gerra Hotzaren eta espainiar prentsaren, *ABC* Madril egunkaria erabiliz, arteko lotura izango da ardatza. Gertakari bakoitzean prentsak indartzen duen

jarrera eta gertakarietako duen ikuspuntua behatuz, ABCk egiten duen narrazioa aztertuko da.

4.1. Madrilgo Akordioa: “Bando”-aren ezarkuntza

Oro har, Espainiar Prentsak AEBrekiko eduki zuen jarrera eraldatzen joan zen 1948tik 1953ra, Madrilgo Ituna sinatu arte, alegia. Prentsaren ikuspuntua estuki lotua zegoen nazioarteko egoera diplomatikoarekin eta Espainiak berak testuinguru hartan zuen paperarekin. ABCren joera hiru aldi nagusitan bana daiteke, lehena, 1946tik 1949ra luzatzen dena, desadostasunaren garaia; bigarrena, 1949-1950, aurkaritza malgutzen doanekoa eta, azkenik, 1951tik aurrera begirune handiagoa orokortuko da.

1946ean, “Espainiar Auzia” bozkatu zen lehen urtean, Espainiar Prentsak Sobietar Batasuna izandatu zuen errudun: “*La democracia rusa ha tenido un éxito que no debemos ocultar los españoles*” (Anonimoa, 1946-12-14, 7.or.). Mendebaldarrekiko jarrera behatuz, esan liteke 1948 eta 1949 artean Espainiak AEBrekiko zuen iritzia nahiko lausoa zela, batez ere Marshall Planetik at geratzearen ondorioz eta Nazio Batuetako Erakundeak Espainiaren blokeoa bozkatzaren ondorioz, komunikabideek Espainiar duintasuna nabarmentzen zuten, nolabaiteko harrotasuna eta indiferentzia erakutsiz. Dena dela, urte hauetako prentsak berebiziko garrantzia eman zion atzerriko politikari edota Espainia bera alboratua gelditzearen kontuari. Zentzu honetan nahiko kontraesankorra zela esan liteke, Espainiak Nazio Batuen erakundeetan sartu nahi ez: “*no lo solicitó, por cierto*” (Anonimoa, 1948-04-02, 9.or.), baina mendebaldarren iritziarekiko interes handia: “*Gurney recomienda en Washington que España sea incorporada a la alianza militar Europea contra el comunismo*” (Massip, 1948-10-07, 7.or.) erakusten zuelarik. Prentsa samindurik zegoen Estatu Batuen eta NBE-ren erabakiekin, eta hau kritika lazgarrien bitartez adierazten zuen:

“Las Naciones Unidas no saben lo que quieren, ayer condenaban a un régimen y todas las naciones estaban en contra del mismo, hoy lo toleran y les falta claridad y decisión para levantar oficialmente aquellas sensaciones” (Massip, 1949-05-18, 15.or.).

Atzerriko politikariei dagokionez, 1948 eta 1949 bitartean ematen den testuinguruan Espainiak nazioarteko diplomaziarekiko zuen interesa ere erakutsi egiten da. Haien iritziak, Espainiaren isolamenduaren errudun nagusiak sobietarrak ziren eta, honen

aurrean, mendebaldarren ekintza eza kritikatzeko zuten: *“Las democracias no se anticipan, no toman la iniciativa y se dan por satisfechas si Rusia las deja vivir”* (A.R.,1949-02-16, 7.or.). Kontuak kontu, mundu mailako diplomatika aldatzen ari zen ustea zuen prentsak, eta Espainiak atzerriarekin zituen akordio orori ongietorria egiten zion, hala, Estatu Batuen senatarien etorrera (1949-08-28), Washingtonek Espainiari kreditua ematearen auzia (1949-09-04) eta Espainiaren eta Estatu Batuen arteko truke kulturala (1949-10-02) aipatu ziren.

Egoera 1950tik aurrera eraldatzen hasi zen eta, Gerra Hotzeko harremanak okertzen zihoazen heinean, Estatu Batuek Espainiarekiko zuten interesa geroz eta nabariagoa zen. Hala ere, Espainiar prentsak haren duintasuna mantendu zuen, Estatu Batuek 1946etik 1950era eramandako politikei kritika egin eta 1950ean Espainiarekin harremanak berrezartzea soilik iparramerikarren interesekoa balitz bezala jokatu: *“se vio que era éste (Estados Unidos) y no España quien tenía que examinar su propia actuación”* (Massip, 1950-01-13, 7.or.). Kritikak egon baziren ere, Estatu Batuekiko errespetua geroz eta nabarmenagoa zela esan liteke, eta Espainiaren 1946ko blokeoa jokoz kanpo uztean poztasuna erakutsi zuen: *“Desde 1946 hasta hoy España es la misma, no ha cambiado, lo que ha cambiado es la ONU y los Estados Unidos”* (Massip, 1950-11-02, 15.or.).

1951tik 1953ra diplomazia eta kanpo politika guztiz aldatu ziren, Estatu Batuen eta Espainiaren arteko truke militar, diplomatiko, ekonomiko eta kulturalak nabariagoak zirelarik. 1951 hasieratik markatzen da bi lurraldeen arteko harremanak berrezarri egin zirela, eta honez geroztik, Estatu Batuen politikekiko begirune handiagoa erakutsi zuen prentsak: *“La sinceridad y la responsabilidad con la que aquella República Federal ha aceptado la misión histórica de contener a la Rusia marxista e imperialista, encontrará en nuestro país un eco favorable”* (Anonimoa, 1951-08-28, 7.or.). 1953an 1951ko joeraren antzekoa hauteman daiteke, prentsaren hitzetan, jada bi lurraldeak elkar ulertu ziren eta helburu berdina zuten, hots, Europan komunismoa geldiaraztea. Madrilgo Akordioaren sinadurekin batera ABCk Estatu Batuekiko zuen ikuspuntua finkatu egin zen eta hala iraungo zuen, gora behera batzuekin, Gerra Hotza amaitu arte. *“Y ahora que estamos donde estábamos, nos place en extremo saber que los Estados Unidos están con nosotros”* (Massip, 1953-09-30, 23.or.)

4.2. Berlingo Krisia: sinbolikotasuna eta diplomazia

Berlingo krisia 1958ko Khrustxoven *ultimatum*-aren bitartez indartu zen, beraz, 1958ko azken hilabeteetako prentsaren analisiarekin hasiko da gogoeta. Khrustxoven gutunaren berri eman zenetik eta, batez ere, aliatuek gutun honenganako aurkaritza erakustetik, prentsan krisi baten aurrean zeuden ideia indartu egin zen: *“tal como se plantea, la de Berlín es una crisis delicada”* (Massip, 1958-11-21, 43.or.). Azken finean, ABCko kazetariak argi zuten sobietar eskariak ez zirela mendebaldarrengatik onartuak izango, eta idazleek haiek ere onartezinak zirela baieztatu zuten: *“las potencias occidentales han hecho exactamente lo que tenían que hacer: decir “no””* (Massip, 1958-12-16, 53.or.). Prentsaren aburuz, II. Mundu Gerraz geroztik Berlin garaipenaren eta, denborarekin, mundu mailako bi ideologia kontrajarrien sinbolo bilakatu zen, eta beraz aliatuek ezin zituzten sobietarrek plazaratutako eskariak bete: *“Berlín es un símbolo al que no podemos renunciar, los riesgos de una actitud inicial de firmeza serán menores que los de la vacilación y el pasterleo”* (Massip, 1958-11-26, 33.or.). Lehen momentutik, sobietarren aurkako kritikak ugariak izan ziren, Moskuren nahimen inperialistak eta eragin-guneak handitzeko erabiltzen zuten totalitarismoa eta mehatxuak kritikatu: *“la crisis de Berlín ha sido inventada por los rusos para ampliar la bolchevización de Alemania, apoderándose de su capital”* (Massip, 1959-03-18, 47.or.). Honen aurrean, eta egoera arriskutsuari so eginaz, mendebaldarren laudatzea nabaria izan zen, haien eginbeharrei erantzuten baitzieten Moskuko eskariei ezezkoa ematean, eta hartu zuten bide diplomatikoarekiko baikor azaltzen ziren: *“La postura de Eisenhower puede resumirse en dos palabras: firmeza y negociación”* (Ibid, 47.or.).

Bi potentzien arteko norgehiagoka honetan, prentsak Ginebrako gailurrari berebiziko garrantzia eman zion, baina ez zuen gailur honen inguruko itxaropen handirik erakutsi. Bilerak hasi ziren lehen momentutik, bi blokeen arteko ideien aurkaritza nabaria zen, eta hala islatu zuen ere Suizara hurreratu zen berriemaileak: *“Los rusos querían una mesa redonda, redonda, redondísima. Los occidentales querían una mesa cuadrada, cuadrada, cuadradísima”* (Polo, 1959-05-12, 31.or.). Gailurrak iraun zuen 3 hilabeteetan, ABCk ia egunero argitaratu zituen Alemaniaren auziaren inguruko artikuluak; bileretan ematen ziren eztabaidei berebiziko garrantzia emanaz. Azkenean, denbora aurrera zihoan heinean, gailur honek inongo baliorik eduki ez zuen ustea baieztatu zen. Porrot honen errudun nagusia sobietarrek ziren ABCren aburuz eta hala errepikatu zuten behin baina gehiagotan, izan ere, Sobietarren berezko nahia

Eisenhower eta Khrustxoven arteko bilera zuzen bat zen eta, honenbestez, Ginebrako gailurrak ez zuen inongo fruiturik lortu: *“hasta este momento la “nueva diplomacia” ha proporcionado una victoria moral a la Unión Soviética: la de las conversaciones bilaterales entre Eisenhower y Kruschef”* (Massip, 1959-08-06, 23.or.).

Gailur honen porrotaren ostean, Eisenhowerren eta Khrustxoven arteko bilera pribatuari eman zitzaion lehentasuna. 1959eko irailean zuzendari sobietarrak Estatu Batuetara bidaiatu zuen eta, orduko gizartearen espektatibak altuak baziren ere, ABCko kazetariak nahiko zalantzati azaldu zuten haien burua. Azken finean, sobietarrekiko mesfidantza handia zen eta baita Khrushtxov berarekiko zegoena. Bidaia hau amaitzean, beste behin frogatu ziren diplomaziaren mugak eta, berriro ere, sobietarren errua zen egoera honetara iritsi izana: *“Kruschef no vino aquí a aprender, sino a enseñar”* (Massip, 1959-09-22, 33.or.). Hala ere, konferentzia honek itxaropen izpi txiki bat ireki zion prentsari: “handi”-en bilera.

Bilera hori 1960eko maiatzerako zegoen hitzartua, baina urte hartako maiatzaren 5ean, prentsak lurralde sobietarrean U-2aren eraistearen berri eman zion gizarteari. Gertakari honek sekulako eragina izan zuen krisiaren baitan eta honen inguruko testuak ugariak izan ziren. Prentsaren aburuz, U-2aren inguruan Khrustxovek egin zuen eskandalua gehiegizkoa zen, azken finean, sobietarrak ere espiontza hegazkinez baliatzen ziren etsaiaren berri izateko. Beraz, gertakariaren inguruko jarrera hala aurkeztu zen: *“Una increíble hipocresía de la U.R.S.S.”* (Massip, 1960-05-13, 47.or.). Arrazoari honen erruz sobietarrek arrotasuna erakutsi zuten Estatu Batuekiko eta, beste behin, bilerak bertan behera gelditu ziren, errua, berriro ere, sobietarrena zen: *“Kruschef es un hombre en busca de una crisis y había lanzado un ultimátum de humillación”* (Massip, 1960-05-18, 52.or.).

Beste behin itzuliko zen Berlinen krisiaren inguruko norgehiagoka, hala islatuko zuen prentsak 1961eko udan. Harresien eraikitzearen inguruan Moskuko gobernariak errua zutela argi zegoen, baina oraingoan aldaketa bat nabari daiteke: mendebaldarrek behar bezala ez erreakzionatzeari kritikak egin zitzaizkon. Gatazka honetako lehen hilabetetan mendebaldarrentzako lehentasuna diplomazia izan zen, eta espainiar prentsak jarrera honekiko zalantzak eta, nohizbehinka, desadostasuna erakusten zituen: *“Lo peor de todo es que la crisis fue anunciada con tiempo suficiente. Pero era más progresista dar*

por buena la coexistencia pacífica brindada por Moscú” (Barra, 1961-08-30, 19.or.). Azkenean, 1961eko urriko gatazka izan zen garrantzitsuena, bertan indartu baitzuen prentsak mendebaldarrek, behingoz, erreakzionatu zuten ideia: *“recibieron una clara demostración de que Estados Unidos no se muestran dispuestos a consentir ninguna maniobra para recortar más aun los derechos aliados en Berlín”* (Barra, 1961-10-26, 31.or.). Azkenean, harresiaren inguruko auzia bertan behera gelditu zen, baina ez harresiari berari kritikarik egin gabe: *“muralla de cemento -y de odio- de los dos Berlín”* (Massip, 1961-10-28, 47.or.). Gatazka honen ostean, berriro diplomaziarako bideak ireki ziren.

4.3. Kubako Misilen Krisia: Kennedy-ren garaipena

Kubako misilen auzia 1962ko urriaren 23an azaltzen da lehen aldiz Espainiar prentsan. Esan beharra dago, ordurako ABCk ez zuela begi honez ikusten Fidel Castrok gobernatzen zuen irla sozialista berria eta honen inguruko kritikak gogorak izan zirela iraultza gertatu ostean. Urriaren 23an zentratuz, krisiaren berri Kennedy beraren prentsurrekoarekin eman zen, bertan Kubako Blokeoa dekretatzen zela aipatuz. Jada lehen momentutik egoera arriskutsua zela errepikatu zuen prentsak behin eta berriro: *“Es obvio que Estados Unidos va a enfrentarse con una grave crisis internacional y se dispone a tomar disposiciones inmediatas de tipo militar”* (Massip, 1962-10-23, 49.or.). Bestetik, prentsaren lehen egunetako joera Estatu Batuen iraganeko politika “bakezaleei” kritika egitea izan zen, honen bitartez, jomuga nagusia Etxe Zuria egoeraren errudun bilakatzea izan zen: Kennedy *“debía haber actuado antes, al entrar en la Casa Blanca (...) ya es tarde para evitar el drama”* (Massip, 1962-10-24, 47.or.).

Denbora aurrera zihoan heinean, Kubako misilen egoera larria zen ustea egonkortu egin zen prentsan, urriaren 23tik azaroaren 3ra egunero ematen zelarik egoeraren berri. Etapa honen baitan bi gai errepikatzen ziren etengabe, alde batetik, Kennedyren goraipamena eta, bestetik, sobietarren erreakzioa. Kennedy-ren inguruan, haren erabakiak eta, bide batez, Etxe Zuriak hartutakoak justifikatu, onartu eta, kasu batzuetan, goraipatu ere egiten zituen. Kazetarien aburuz, Estatu Batuetako presidentearen jarrera zorrotza eta eraginkorra izan behar baitzen: *“El bloqueo ordenado por el presidente de los Estados Unidos está, pues, justificado hasta la saciedad”* (Massip, 1962-10-24, 49.or.). Kennedyrekiko begirunea ere argia izan zen prentsan, eta hark hartutako jarrera ikuspuntu baikor batetik arrazoitzen zen: *“El presidente Kennedy está jugando la*

partida cubana con talento, diplomacia y magnanimidad” (Massip, 1962-11-03, 31.or.). Sobietarren erreakzioari edo jokabideari dagokionez, Khrustxoven erabakiekiko jarrera anbiguoagoa dela esan liteke. Alde batetik, Khrustxovek Washingtonen Kubako Blokeoarekiko eduki zuen erreakzioa normaltzat jotzen zuen, baina, era berean, mesfidantza handia isladatzen zuen idatzien bitartez: *“El último mensaje de Kruschef a Kennedy, si no es otra hipocresía del ministro ruso, contiene la solución al problema de Cuba”* (Anonimoa, 1962-10-30, 47.or.). Bestetik, sobietarren gobernuarekiko gorrotoa eta kritikak, zeinak Gerra Hotza hastetik ikusten baitiren isladatuak, krisi honetan indartu egin ziren Estatu Batuen politikak justifikatze-aldera:

“El propósito de paz que animaba a los Estados Unidos al final de la guerra no fue correspondido por Rusia, y que ésta, a través de la acción de los partidos comunistas, a través de golpes de estado, revoluciones, elecciones falseadas, asesinatos políticos o simple y brutal ocupación militar ha acabado con la libertad” (Anonimoa, 1962-10-30, 48.or.).

Bi potentzien arteko elkartukeak eta akordioak, kasu batzuetan ezkutukoak, gauzatzen hasi zirenean, oro har garaiko gizarteak Kubako misilen sorrera justifikatu egin zuen. Hau da, Kubako misilak Turkiako misilekin alderatu egiten zituzten eta, hala, misilen auzia justifikatu. Honen aurrean esanguratsuen, eta esplizituena, *“El Peso de la púrpura”* artikulua litzateke, artikulua honetan argumentu anti-iparamerikarrei erantzuna ematen zaie, eta Espainiako prentsaren Washingtonekiko zaletasuna esplizituki idatzi zen: *“nosotros nos encontramos al lado de los Estados Unidos en un cien por cien”* (Ibid, 48.or.).

Krisia baretzen hasi zenean prentsaren jarrera ere lasaitzen hasi zen. Kennedy-Khrustxov akordioak eta Estatu Batuetara bidalitako negoziogile sobietarren presentzia sarritan aipatu ziren. Honela, 1962ko azaroaren 3tik aurrera bake edo adostasun batera iritxi ziren ideia indartu zen: *“Este dramático intercambio ruso-norteamericano puede abrir horizontes inéditos de coexistencia y paz”* (Massip, 1962-11-03, 31.or.). Akordio hauen baitan eta, batez ere, azaroaren 8tik abenduaren 14era luzatzen diren artikulua ezberdinetan, Estatu Batuen joera irmoa laudatu egin zen, prentsaren aburuz, Etxe Zurian hartu ziren erabakiek sobietarrak kikildu egin zituzten, beraz, Kennedy izan zen, prentsaren begietan, krisi honen garaile nagusia eta berari zor zitzaien egoera lazarri horren amaiera baketsua. Honen adibide da Massip-ek

(1962-11-10) idatzitakoa: *“Esto le deberá el mundo al presidente de Estados Unidos John F.Kennedy: haber osado, haber enfrentado a la URSS con una guerra nuclear si daba un paso más en el continente americano”* (49.or.). Khrustxovekiko zegoen ikuspuntuari so eginaz, apaltze bat hauteman daiteke, artikuluek zioten: *“Moscú parece haberle visto de verdad las orejas al lobo”* (Massip, 1962-11-09, 47.or). Eta honen aurrean haien jarrera aldatu dutela: *“desde Cuba, Kruschef es otro hombre”* (Massip. 1962-12-13, 47.or.). Laburbilduz, prentsaren iritzi Estatu Batuak atera ziren Kubaren gatazkaren garaile nagusi, eta honek Gerra Hotzeko testuingurua aldatuko zuen.

4.4. Espazioko lasterketa: panikoa vs konfiantza

Espaziorako lasterketak urte aunitz barnebiltzen baditu ere, bi gertakari nagusienetako prentsa da aztergai. Alde batetik, 1957an *‘Sputnik I’* jaurtitzen denekoa eta beranduago ematen den “ilargirako lasterketa”.

1955ean jada ABCk Washingtonek satellite bat jaurtitzeko intentzioa zuela erakutsi zuen, eta nahimen hau bakerako eta bizikidetzarako beste pausu bat zela ere baieztatu zuen (Massip, 1955-07-30, 15.or). Gerora, satelliteen edo espazioaren auziari ez zitzaion garrantzia handirik eman 1957ko urrian *‘Sputnik I’* satellite sobietarra orbitaratu zen arte. 1957ko urritik abendura satelliteen inguruko berriak etengabe argitaratzen ziren Espainiar prentsan eta satelliteak berak politikoki, militarki eta publikoki eduki zuen eraginaren inguruko gogoeta ugari plazaratu ziren. Sobietar Batasunak aurrea zuen eta Estatu Batuak atzean geratu ziren iritzia erakusten zelarik:

“Con la bomba atómica de 1945 los Estados Unidos ganó el primer “round” de la dramática batalla del cosmos; con el satélite artificial, la URSS ha ganado el segundo. Aquí nadie hace hoy ningún esfuerzo para disimular ni condicionar este hecho histórico” (Massip, 1957-10-6, 47.or.).

Hasiera batean mundu mailako izuaren eta ezinegonaren olatura batu bazen ere, ABCren joera eraldatzen joan zen. Oso goizdanik, Espainiar prentsak satelliteak gizartean eduki zuen eragina markatu zuen, eta iritzi publikoaren inguruko kritika ugari plazaratu. Argi uzten zuen, nolabait, sobietarrek aurrea zutela, baina Estatu Batuen aurrerakuntza zientifikokoekiko konfiantza ere bazutela: *“Lo peor para occidente, repetimos, es la utilización del satélite como arma psicológica y propagandística”* (Sentis, 1957-10-09,

39.or.). Hala ere, Estatu Batuekiko fidantza erakustez gain, kritika ugari ere egin zizkioten, haien iritziz Amerikarrek haien burua nagusiagotzat zutelako gertatu baitzen Sobietarren gailentzea. Jendearen izua etengabe isladatzen da prentsan, bibliografiak berak ere esaten duen moduan, Washingtoneko gizartea harrিতuta eta beldurtuta zegoen sobietarrak Gerra Hotza irabazten ari ziren ideiarekin: *“El valor público del satélite (...) ha sido enorme, desconcertante, demedido”* (Anonimoa, 1957-10-17, 41.or.). Sateliteak eztanda publikoa eragin bazuen ere, Espainiar prentsa Washingtonen erantzunaren esperoan zegoen, haien hitzetan elite amerikarrek plangintza propio bat baitzuten: *“no se puede permitir que (...) la opinión democrática, inconsciente y poco informada de la multitud, se sobreponga a las doctrinas de las élites conscientes”* (Anonimoa, 1957-10-17, 41.or.).

Sputnik II-a orbitaratu zenean izua are gehiago handitu zen eta argi adierazi zen prentsan. *ABC*k, izatez, ez zuen panikoa handitzeko propaganda zehatzik egin, haien aburuz, beldurra Estatu Batuetako gizartean jaio eta indartu zen, baina hura iritzi publiko ahularen islada soilik ez litzateke, eta beraz, koleraren arriskua leuntzeko saiakerak egin zituen: *“Lo más grave del Sputnik II no es la hazaña científica que representa, sino el contenido político y militar latente que lleva consigo en su órbita cósmica”* (Massip, 1957-11-05, 15.or.). Bigarren *Sputnik* honen jaurtiketak, hala ere, alarmak piztu zituen Espainiar prentsan, eta Estatu Batuek honen aurrean zerbait egin behar zuten ideia plazaratu zuten.

Azkenean, 1957ko abenduan Amerikako Estatu Batuek sateliteak espaziora bidaliko zituztela baieztatu zuten. *Vanguard*-a abenduko lehen astean jaurti zen, baina sekulako porrota izan zen, eta Estatu Batuetako izua beste behin kaleratu egin zen: *“Norteamérica -que se había hecho a la peligrosa idea de su superioridad absoluta e indiscutible sobre la Unión Soviética- perdió entonces la serenidad y sufrió algo muy parecido a un ataque nacional de nervios”* (Massip. 1957-12-07, 39.or.). Bestetik, Sobietar Batasunaren sateliteekiko ere eszeptikotasuna erakutsi zen prentsako hainbat artikuluren bitartez. Ironiaren baitan aipagarria da Fernandez-ek (1975-12-17) plazaratu zuen “Foguete I” artikulua, bertan satelite bat orbitaratu zuela esaten da, honen bitartez *Sputnik*-ei egiten zaie kritika: *“he seguido ajustadamente en procedimiento soviético y que el “sputnik” no nos suministró más detalles que los que yo doy del “foguet”*” (3.or.). Batez ere, 1958az geroztik egoera apur bat baretzen joan zen gizartean, eta honi

informazioa plazaratzen duen prentsan ere, *Atlas* satelitea orbitara iristean bi potentziek, gai zientifikoetan, parekidetasun bat lortu zutela baieztatu baitzen: “*ambos equipos están ya en la misma categoría, empieza ya el auténtico pugilato*” (Urgotti, 1958-12-21, 87.or).

Espaziorako lasterketa eta nahigehiagoka 1969ra arte lasaitu egin zen, urte hartan ilargiaren inguruko buruzagitza bilakatu zelarik erdigune. Estatu Batuen espazioa konkistatzeko nahimena 1969an hasi zen objektibizatzen, *Apolo X* eta *Apolo XI* bilakatu zirelarik prentsaren erdigune. Sobietarren inguruko informazioa urria zela baieztatzen zen: “*Los soviéticos, una vez más, guardan silencio sobre su actividad*” (Alferez, 1959-01-03, 31.or.). Uztailean lehen gizakiak mundura iristean Espainiar prentsak egunero artikulua igo zituen astronauten inguruan, poztasuna isladatzen zen: “*Explosión del orgullo nacional en Norteamérica, desconocido desde que acabó la última guerra*” (Massip, 1969-07-25, 17.or.).

4.5. Sobietarren krisia eta amaiera: Kremlin berria

Sobietarren krisiaren baitan prentsan aldaketa nabarmen bat egon zen, hau da, alde zurratik landutako lau gertakariak frankismoaren garaian bertan eman ziren, hots, erregimenaren tutoretzapean zegoen prentsaren analisia dira. Sobietarren krisiaren analisia, berriz, trantsizioaren osteko prentsak argitaratu zuen, prentsa askatasuna dekretatu ostekoa, alegia.

Gorbatxovek estatuaren buruzagitza lortu zuen momentutik hasiko da prentsaren beraren analisia, orduan eman baitzen SESBen ikuspuntuarekiko aldaketa. ABCn Sobietarrekiko iritziaren baitan batez ere bi pertzepzio azpimarratu ziren, lehenik, mesfidantza, eta bigarrenik, gobernu buruaren aldaketak suposa lezakeen errelebo generazionala. Aurrez aipaturiko moduan, Gorbatxov izendatu zuten presidente Brezhneven heriotzaren ostean, eta prentsak jakin eta berehala haren iritziak plazaratu zituen: “*Gorbachov representa (...) la enérgica madurez, una experiencia aproximadamente limpia de las peores etapas rusas (...) y un futuro con posibilidades de acituación*” (Porcel, 1985-03-18, 24.or.). Dena den, haren aitzindari izan ziren politikari sobietarrak begi txarrez ikusten zituen prentsak, eta nolabaiteko memoria historikoa aldarrikatuz, mesfidantzaren itzala zabaldu zen beste behin: “*No tardaremos mucho en saber si lo que vamos a tener delante es la Rusia de siempre, con la que sólo*

se puede hablar de bombas y cohetes, o una Rusia con la que cambiemos de disco y podamos hablar incluso de peces de colores” (Blanco, 1985-03-12, 28.or.).

Kontuak kontu, argi zegoen Gorbaxoven lehendakaritza berriak Gerra Hotzaren inguruko eztabaida eta itxaropen berriak piztu zituela. Hala, urte berdineko azarorako bi potentzietako zuzendariak haien arteko lehen bilera hitzartu zuten, eta prentsak honen inguruko zeresan handia zuen. Hasieratik, bilera honekiko betiko ezkortasuna hedatu zen, Ginebrako Gailurrak inongo fruitu errealik emango ez zituela baieztatzera jo baitzuten kazetariak. Dena den, Gorbaxov, SESBeko ordezkari hautatua izan zenetik Ginebrako gailurrera, gertutik aztertu zuten, eta gainontzeko buruzagi politikoen ideia berdinak zituela ere ondorioztatu zuten, baina aldaketa bat zen nabarmen: Gorbaxoven portaera lasaiagoa. Ondorioz, sobietarren politika berrien baitan, aurpegi zuritze eta berritze generazionalarekin batera, Gorbaxovek europar prentsara hurreratzeko egin zituen saiakerak azpimarratu zituen ABCk: *“Gorbachov y Reagan se hallan metidos en una batalla de imagen, y aunque el presidente norteamericano es todo un maestro en este terreno, el líder soviético le está ganando la batalla hasta este momento”* (Carrascal, 1985-09-05, 24.or.).

Testuinguru honetan hasi zen Ginebrako gailurra, berriro ere, bi ideologiaren arteko aurkaritzaren inguruko metaforak hasi ziren: *“Uno quiere una mesa de «pin-pon» y el otro un campo de fútbol”* (Blanco, 1985-11-15, 32.or.). Gailur honek, prentsak espero zuen moduan, ez zituen akordio diplomatikorik lortu; baina bi potentzien buruzagien arteko harremanen garrantzia azpimarratu zuen; Gerra Hotzaren bigarren aldi baten aurrean zeudela pentsatzen zen, bake garai berri baten aurrean, alegia. Gailur honen baitan ABC Gorbaxovek iritzi publikoari ematen zion garrantziaz jabetu zen, eta hala adierazi zuen: *“Gorbachov hizo un meritorio esfuerzo por ganarse las simpatías de algunos de los más influyentes periodistas del mundo”* (Blanco, 1985-11-21, 33.or.). Gailurraz geroztik, bi blokeen arteko harremanen inguruko berriak berri diplomatikoak bilatu ziren, hala eta guztiz ere, egunkarian Gorbaxoven itxura eta portaeraren inguruko analisiak etengabe plazaratzen ziren. Gorbaxovek, haren politika bakezaleen baitan, europako iritzi publikoa sakelean zuela uste zuen prentsak, eta hura isladatu egin zuten, baina iritzi publikoari historia gogora zezan eskatuz: *“parece que muchos europeos occidentales -no hay peor sordo que el que no quiere oír- están dispuestos a aceptar, sin las menores cautelas, los sugestivos cantos de sirena procedentes del remozado*

Kremlin” (Muñoz, 1987-04-29, 3.or.). Honen aurrean, Reaganen politikak eta jarrera defendatzeko joera nabaritzen da, izan ere, Estatu Batuetako presidentek Gorbaxoven joko diplomatikoen aurrean prestigioa galdu zuela uste zuen prentsak.

Hainbat gatazka diplomatikoren ostean, 1989ko Berlingo harresiaren erorrerak berebiziko oihartzuna eduki zuen mundu mailako prentsan, eta baita Espainiako ABCn ere. Poztasun handiarekin jaso zuten egunkariak harresiaren eraistea, eta Berlin bitan banatzen zuen hesia kritikatu ere egin zuten: *“Berlín abre el muro tras veintiocho años de vergüenza”* (Cuesta, 1989-11-10, 25.or.). Gertakari hau historiako garrantzitsua zela errepikatu zen behin eta berriro eta honek Gerra Hotzari amaiera eman ziola esan zen: *“Ayer (...) terminó de verdad la Guerra Fría”* (Amoros, 1989-10-20, 26.or.).

Amaitzeko, Gerra Hotzaren behin betiko amaiera aipatu behar da, SESB-en beraren porrota eta disolbamendua: *“La URSS ha muerto”* (Acuña, 1991-12-15, 44.or.). Honen aurrean, prentsak nazionalismo ezberdinen goraiamena egin zuen, eta mundua totalitarismotik at gelditu behar zela baieztatu. Prentsaren iritzia, oro har, esaldi honekin laburbil daiteke:

“Gorbachov tuvo el valor de poner en marcha el tren de la historia, en vía muerta en la URSS durante años, y trató de subir a él. Pero el convoy alcanzó últimamente tal velocidad que lo dejó en el andén viendo como pasan vertiginosamente los vagones. Menos mal que no se ha arrollado, se había convertido ya en un obstáculo” (Acuña, 1991-12-15, 44.or.).

5. ONDORIOAK

Prentsaren eta Gerra Hotzaren analisi eta konparaketa honen baitan joera edo ikuspuntu zehatz batzuk atzeman daitezke. Lehenik, Frankismoaren prentsako inpartzialtasuna, bigarrenik, gertakari historikoen eta prentsaren arteko dibergentzia eta, azkenik, prentsaren mesede edo inklinazioak.

Alde batetik, prentsa frankistaren eta trantsizioko prentsaren arteko aldea ez da gehiegi nabaritzen, ez gutxienez Gerra Hotzarekiko duen jarreran. ABCk jada 1948tik, eta lehenagotik ere, haren aliatua edo bandoa hautatu zuen, eta begiruneak bere baitan iraun zuen gatazka amaitu arte. Hala eta guztiz ere, esan beharra dago, prentsa frankistaren baitan prentsaren inpartzialtasuna nabariagoa dela eta Sobietarrekiko edo komunistekiko

kritikak etengabeak direla. 1953 eta 1975 bitartean, *ABC*k argi zuen sobietarrak zirela Gerra Hotzeko edozein gatazkaren errudunak, dela Madrilgo Akordioa: “*La democracia rusa ha tenido un éxito que no debemos ocultar los españoles*” (Anonimoa, 1946-12-14, 7.or.), dela Berlingo Krisia: “*la crisis de Berlín ha sido inventada por los rusos*” (Massip, 1959-03-18, 47.or.), edota dela Kubako Misilen Krisia: “*El propósito de paz que animaba a los Estados Unidos al final de la guerra no fue correspondido por Rusia, y que ésta (...) ha acabado con la libertad*” (Anonimoa, 1962-10-30, 48.or.). Trantsizioari dagokionez, jarrera anti-sobietarra ez zen hain argi markatzen, baina ezkutuan mezua bera zela baieztatu liteke. Orokorrean, prentsaren sobietarrekiko mesfidantza hura SESB disolbatu arte ikus daiteke, eta harekiko egiten diren kritikak etengabe errepikatzen dira. Aurkaritzan, AEBren jarrera sarritan laudatzen dute, badakite hura dela haien aliatua: “*nosotros nos encontramos al lado de los Estados Unidos en un cien por cien*” (Anonimoa, 1962-10-30, 48.or.). Dena den, krisi batzuen aurrean behar bezala ez erantzutea ere kritikatu egiten zaie, Berlingoan, kasu. Kontuak kontu, AEB Gerra Hotzaren biktima bat da prentsaren begietan, eta lurraldearen belizismoa soilik “askatasuna” defendatzeko dela baieztatzen da. Gainera, Washington-ekiko konfidantza etengabe isladatzen du, hau denbora guztian nabarmentzen bada ere, oso deigarria suertatzen da espaziorako lasterketan *ABC*k duen lasaitasuna.

Bestalde, gertakari historikoen kontakizuna nahiko zurruna dela esan liteke. Jarrera inpartziala bada ere, garatutako 5 gatazken baitako berriak bibliografiak dioenarekin bat doazela esan liteke. Narrazio historikoak eta prentsak soilik puntu batean egiten dute talka: Kubako Misilen Krisian, izan ere, hor ez baita aipatzen Turkiako Misilen etetearen inguruko berririk. Hala ere, momentuan Turkiako erabakiak ezkutukoak zirelako ez zuen prentsak ezer aipatu, beraz, oro har ezin daiteke esan prentsak gertakariak ezkutatu nahi zituenik. Hala eta guztiz ere, gertakarien kontakizunean inpartzialtasuna argia da, eta aurrez idatzitako moduan, prentsak nahi dituen ideak indartu eta gustuko ez dituenak baztertu egiten dituela argi dago.

Laburbilduz, *ABC*ren narrazio historikoaren baitan argi ikus daiteke, bai Frankismo garaian, non tutoretzapeko argitaratzeak baitzeuden, eta baita demokrazia garaian, non konstituzioak berak bermatzen zuen argitalpenen askatasuna, Gerra Hotzaren narrazioak ez duela inongo partzialtasunik. Prentsak Estatu Batuen mesedera jokatzeko, eta

iritzi publikoak Errusia errudun kontsidera zezan saiatu zen. Argi azaldu eta justifikatzen den moduan, *ABC*ren baitan ez zen prentsaren ikuspuntuaren aldaketarik egon Espainiako bi aldi horien artean, dena den, Trantsizioan inpartzialtasuna ezkutukoagoa dela esan liteke, Frankismoan ageriagoa den bitartean. Azkenik, SESBen amaierarekiko eta Berlingen Harresiaren eraistarekiko prentsak duen poztasunak ere argi frogatzen du zein den prentsaren ildoak, eta nola hura XX. mende osoan zehar mantendu zen.

5. BIBLIOGRAFIA

- Absher, Kenneth Michael: *Mind-sets and Missiles. A First Hand Account of the Cuban Missile Crisis*, Pennsylvania, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 2009.
- Aguilera, César; Álvarez, Jesús.; Bustamante, E. *et al: Historia de los Medios de Comunicación en España, Periodismo, imagen y publicidad (1900-1990)*, Korsika, Editorial Ariel S.A., 1989.
- Correl, John T.: “Showdown in Berlin”, *Air Force Magazine*, 94/9, 2011 (<https://www.airforcemag.com/issue/2011-09/>, 2022ko martxoaren 8a)
- Coleman, David G.: *The Berlin Crisis of 1961. The Origins and the Management of the Crisis*, Australia, University of Queensland, 1995.
- Chuliá, Elisa: *El poder y la palabra, Prensa y poder político en las dictaduras. El régimen de Franco ante la prensa y el periodismo*, Madril, Editorial Nueva, 2001.
- Dacio, Juan: “La U.R.S.S. Ante el Plan Marshal”, *Revista de Política internacional*, 31, 1957, 85-90. orr. (<https://dialnet.unirioja.es/ejemplar/178952>, 2022ko martxoaren 21a).
- Delgado Gómez-escalonilla, Lorenzo: “Las relaciones culturales entre España y Estados Unidos, de la Guerra Mundial a los Pactos de 1953”. *Cuadernos de Historia Contemporánea*, 25, 2003, 35 - 59.orr. (<https://revistas.ucm.es/index.php/CHCO/article/view/CHCO0303120035A>, 2022ko martxoaren 21a).
- Garces, V. Gabriel: “¿La Opinión Pública hace a la Prensa o La Prensa hace a la Opinión Pública?”, *Revista Mexicana de Opinión Pública*, 3/2, 2015, 169-179.orr.
- Kershaw, Ian: *Ascenso y Crisis. Europa 1950-2017: un camino incierto*, Barcelona, Crítica, 2018.
- Lai, Albert K.: *The Cold War, the Space Race, and the Law of Outer Space: Space for Peace*, New York, Roudledge, 2021.
- Leffler, Melvyn P.: *La Guerra Después de la Guerra. Estados Unidos, la Unión Soviética y la Guerra Fría*, Bartzelona, Crítica, 2008.
- Magid, Jacob: “The Marshall Plan”, *Scientific Research*, 1/1, 2012ko abendua (<http://dx.doi.org/10.4236/ahs.2012.11001>, 2022ko martxoaren 21a).

- Martín, Ricardo: *Crisis y desintegración final de la Unión Soviética*, Bartzelona, Ariel Practicum, 1999.
- Martínez Lillo, Pedro: “La diplomacia española y el Plan Marshall en el marco de las relaciones hispano-francesas” (junio 1947 - abril 1948), *Cuadernos de Historia Contemporánea*, 18, 1996, 155-174.orr.
(<https://revistas.ucm.es/index.php/CHCO/article/view/CHCO9696110155A>, 2022ko martxoaren 22a)
- McDonough Jr, Joseph A.: “Crisis Diplomacy Cuba-1962”, *Naval War College Review*, 20/1, 1967, 3-24.orr. (<https://www.jstor.org/stable/45236465>, 2022ko martxoaren 9a).
- Norris, Pat: *Spies in the Sky, Surveillance Satellites in War and Peace*, Chichester, Praxis Publishing, 2008.
- Smyser, W.R.: *From Yalta to Berlin: The Cold War Struggle Over Germany*, New York, St. Martin’s Press, 1999.
- Parry-Giles, Shawn J: ““Camouflaged” propaganda: The Truman and Eisenhower administrations covert manipulation of news”, *Western Journal of Communication*, 60, 2, 1996, 146-167.orr. (<https://www.tandfonline.com>, 2022ko martxoaren 23a)
- Powaski, Ronald E.: *La Guerra Fría. Estados Unidos y la Unión Soviética, 1917-1991*, Bartzelona, Crítica, 2000.
- Powell, Charles T.: “España en Europa de 1945 a nuestros días”, *Ayer*, 49, 2003, 81-119.orr. (<https://www.jstor.org/stable/41325189>, 2022ko Martxoaren 21a).
- Toriobio, Fernando: “Del Franquismo a la Democracia en España: una aproximación a la posición de ABC en la Transición de la Dictadura a la monarquía”, *Revista Internacional de Historia de la Comunicación*, 12, 2019, 392-412.orr.
- Veiga, Francisco; Da Cal, Enrique U. y Duarte, Ángel: *La Paz Simulada: Una Historia de la Guerra Fría. 1941-1991*, Madrid, Alianza Editorial, 1997-1998,.
- Westad, Odd A.: *La Guerra Fría: Una historia mundial*, Bartzelona, Galaxia Gutenberg, 2018.
- Zimmerman, Robert: *Adiós a la Tierra: estaciones espaciales, superpotencias rivales y los viajes interplanetarios*, Bartzelona, Melusina, 2005.

ERANSKINA: Prentsa

Marshall Plana

Aipu zuzenak

- A.R: “Los Estados Unidos ayudarán a Europa solo en caso de «Agresión no provocada»”, *ABC Madrid*, 1949ko otsailaren 16a, 7-8.orr.
- Anonimoa: “El frente europeo anticomunista”, *ABC Madrid*, 1951ko abuztuaren 28a, 7.or.
- Massip, José María: “La participación de España en el Plan Marshall seguirá dependiendo de la iniciativa y decisiones de los dieciséis países”, *ABC Madrid*, 1948ko apirilaren 2a, 9-10.orr.
- Massip, José María: “Gurney recomienda en Washington que España sea incorporada a la alianza militar Europea contra el comunismo”, *ABC Madrid*, 1948ko urriaren 7a, 7.or.
- Massip, José María: “El democrático episodio de los cuarenta -veintiséis íntegros y catorce prudentes- anulados, sobre el papel, por la habilidad de siete audaces”, *ABC Madrid*, 1949ko maiatzaren 18a, 15.or.
- Massip, José María: “La Cuestión Española entrará pronto en un positivo periodo de ajuste”, *ABC Madrid*, 1950eko urtarrilaren 13a, 7-8.orr.
- Massip, José María: “Pueden esperarse dos o tres sufragios más a favor de España en la votación definitiva de la O.N.U.”, *ABC Madrid*, 1950eko azaroaren 2a, 15-16.orr.
- Massip, José María: “El tratado de madrid completa y refuerza la cadena defensiva de occidente”, *ABC Madrid*, 1953ko irailaren 30a, 20-23.orr.

Zeharkakoak

- Anco: “Carece de sentido excluir de occidente a España”, *ABC Madrid*, 1949ko azaroaren 15a, 15.orr.
- Anco: “El acuerdo norteamericano acrecentará el comercio con España”, *ABC Madrid*, 1950eko abuztuaren 8a, 10.or.
- Anonimoa: “Anticomunismo a medias”, *ABC Madrid*, 1951ko urriaren 6a, 15.or.
- Anonimoa: “El secretario adjunto de estado y varios integrantes de la cámara americana llegarán hoy a Madrid”, *ABC Madrid*, 1951ko azaroaren 24a, 17.or.
- Anonimoa: “Una inversión llamada España”, *ABC Madrid*, 1952ko urtarrilaren 5a, 15.orr.
- Anonimoa: “Ante la O.N.U.”, *ABC Madrid*, 1952ko urtarrilaren 30a, 7.or.

- Anonimoa: “Ejército de Europa”, *ABC Madrid*, 1952ko otsailaren 29a, 15.or.
- Agencia Efe: “«La injusticia, hostilidad y torpeza de los países europeos empuja a nuestro país hacia el entendimiento con América»”, *ABC Madrid*, 1949ko apirilaren 10a, 15.or.
- Agencia Efe, Interino: “ «La actitud inglesa es ridícula y constituye la peor política contra la más cortés de las naciones»”, *ABC Madrid*, 1949ko apirilaren 24a, 15-16.or.
- Agencia Efe, Interino: “«The times» pide la revisión de la política anglosajona respecto a España. *ABC Madrid*, 1949ko maiatzaren 1a, 15.or.
- Agencia Efe: “Un grupo de senadores norteamericanos visitará España”, *ABC Madrid*, 1949ko abuztuaren 28a, 18.or.
- Agencia Efe: “Los créditos norteamericanos a España”, *ABC Madrid*, 1948ko irailaren 4a, 15.or.
- Agencia Efe: “El Mantenimiento de España fuera del pacto atlántico supone crear un talón de aquiles”, *ABC Madrid*, 1950eko urtarrilaren 26a, 11.or.
- Agente Efe: “Viraje de la opinión norteamericana”, *ABC Madrid*, 1950eko martxoaren 3a, 15.or.
- Agencia Efe: “Justicia para España”, *ABC Madrid*, 1950eko abuztuaren 24a, 12.or.
- Agencia Efe: “Hoy hace un año que las Naciones Unidas derogaron la recomendación contra España, acordada en diciembre de 1946”, *ABC Madrid*, 1951ko azaroaren 4a, 31.or.
- Agencia Efe: “Estados Unidos Votará a favor de España en la O.N.U.”, *ABC Madrid*, 1950eko urriaren 6a, 7.or.
- Agencia Efe: “La O.N.U. levantará la suspensión de España”, *ABC Madrid*, 1950eko urriaren 7a, 15.or.
- Agencia Efe: “Truman ordena abrir a España el crédito de sesenta y dos millones y medio de dólares, aprobado por las cámaras Norteamericanas”, *ABC Madrid*, 1950eko azaroaren 16a, 15.or.
- Agencia Efe: “«El interés de España en l a resistencia a la URSS y al comunismo idéntico al de Estados Unidos» dice «Evening Star»”*ABC Madrid*, 1952ko azaroaren 7a, 13.or.

- Arrarás, Joaquín: «¿Qué hubiera sido del occidente de Europa y del mundo en general, en estos momentos, sin nuestra cruzada?», *ABC Madrid*, 1950ko urriaren 27a, 15.or.
- A.R. ““Origen y derivaciones del Plan Marshall”, *ABC Madrid*, 1948ko urtarrilaren 15a, 7.or.
- A.R. “Marshall deja entrever la ayuda militar al oeste europeo por medio del sistema de préstamo y arriendo”, *ABC Madrid*, 1948ko apirilaren 29a, 7.or.
- A.R: “La unión occidental, reunida en Londres, ha decidido crear una comisión militar con carácter permanente”, *ABC Madrid*, 1948ko maiatzaren 1a, 7-8.orr.
- A.R: “España, posición clave de Europa”, *ABC Madrid*, 1948ko abenduaren 7a, 13.or.
- Cifra: “Incremento de las relaciones culturales entre España y los Estados Unidos”*ABC Madrid*, 1949ko urriaren 2a, 15. or.
- Cifra: “El gobierno expresa su agradecimiento a Estados Unidos por la autorizada concesión de ayuda económica”, *ABC Madrid*, 1950eko azaroaren 18a, 15-16.orr.
- Luca de Tena, Torcuato: “La revocación de los acuerdos adoptados por la O.N.U. sobre España en 1946 tenía que llegar necesariamente”, *ABC Madrid*, 1950eko azaroaren 7a, 7-8.orr.
- Massip, José María: “La posible Inclusión de España en el Plan Marshall”, *ABC Madrid*, 1948ko urtarrilaren 22a, 7.or.
- Massip, José María: “En un importantísimo discurso en los comunes Bevin advierte a Rusia que “es peligroso jugar con fuego””, *ABC Madrid*, 1948ko urtarrilaren 23a, 7-8.orr.
- Massip, José María: “España y la defensa occidental”, *ABC Madrid*, 1948ko urriaren 17a, 15.or.
- Massip, José María: “La propuesta soviética contra España fue rotundamente derrotada en la ONU por cuarenta votos contra seis”, *ABC Madrid*, 1949ko maiatzaren 17a, 7.or.
- Massip, José María: “Las palabras de Acheson prometen que Norteamérica votará en la ONU la anulación de los acuerdos mortificantes para España”, *ABC Madrid*, 1950eko urtarrilaren 21a, 9.or.
- Massip, José María: “Creciente interés por España”, *ABC Madrid*, 1950eko ekainaren 6a, 19.or.

- Massip, José María: “Nuevo realismo norteamericano”, *ABC Madrid*, 1950eko abuztuaren 3a, 7.orr.
- Massip, José María: “Los Estados Unidos ante la realidad ibérica y Europea”, *ABC Madrid*, 1950eko abuztuaren 29a, 15.or.
- Massip, José María: “La minoría soviética y sus satélites y asistentes inician una furiosa obstrucción contra España en la O.N.U.”, *ABC Madrid*, 1950eko urriaren 29a, 19.or.
- Massip, José María: “Han abierto la puerta los mismos que la cerraron”, *ABC Madrid*, 1950eko azaroaren 5a, 16.or.
- Massip, José María: “España triunfa pese a Rusia y sus satélites”, *ABC Madrid*, 1950eko azaroaren 11a, 19.or.
- Massip, José María: “Las relaciones entre España y Estados Unidos han llegado a un terreno inteligente de cooperación”, *ABC Madrid*, 1951ko otsailaren 21a, 9.or.
- Massip, José María: “El futuro de España no depende exclusivamente de la asistencia de Estados Unidos”, *ABC Madrid*, 1952ko abuztuaren 9a, 11.or.
- Massip, José María: “Toda la prensa norteamericana comenta favorable el tratado de Madrid”, *ABC Madrid*, 1953ko irailaren 29a, 19.or.
- Moya, Miguel: “La entrevista celebrada con el generalísimo franco por el presidente de la comisión de servicios armados del senado norteamericano, comentada ampliamente en la prensa mundial”, *ABC Madrid*, 1948ko urriaren 2a, 7.or.
- Moya, Miguel: “El departamento norteamericano de estado confirma la gestión de Marshall favorable a una aproximación a España de los occidentales que había negado el Foreign Office”, *ABC Madrid*, 1948ko urriaren 10a, 19.or.

Berlingo Krisia

Aipu zuzenak

- Barra, Alfonso: “Los aliados suspenden el «Peloteo» de notas diplomáticas con Rusia”, *ABC Madrid*, 1961ko abuztuaren 30a, 19.or.
- Barra, Alfonso: “Carros de combate protegen a cuatro «jeeps» norteamericanos que se internaron en Berlín Oriental”, *ABC Madrid*, 1961ko urriaren 26a, 31.or.
- Massip, José María: “Moscú se propone a «liquidar» la ocupación militar soviética de Berlín”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 21a, 43-44.orr.

- Massip, José María: “Los occidentales no se marcharan de Berlín ni negociarán con los comunistas”, *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 16a, 53-54.orr.
- Massip, José María: “Se hace más severa la actitud occidental ante la crisis berlinesa”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 26a, 47-48.orr.
- Massip, José María: “cincuenta millones de americanos escucharon la declaración presidencial”, *ABC Madrid*, 1959ko martxoaren 18a, 47-48.orr.
- Massip, José María: “El éxito de Krushcef explica y justifica el clima jubiloso de Moscú”, *ABC Madrid*, 1959ko abuztuaren 6a, 23-24.orr.
- Massip, José María: “El viaje de «buena voluntad» de Kruschef”, *ABC Madrid*, 1959ko irailaren 22a, 33-34.orr.
- Massip, José María: “Eisenhower sabe que ha abierto una crisis diplomática de primera magnitud”, *ABC Madrid*, 1960ko maiatzaren 13a, 47-48.orr.
- Massip, José María: “Kruschef fue a Paris a provocar una ruptura”, *ABC Madrid*, 1960ko maiatzaren 18a, 52-53.orr.
- Massip, José María: “Carros de combate a ambos lados de la muralla berlinesa”, *ABC Madrid*, 1961eko urriaren 28a, 47.or.
- Polo, Marco: “Difícil comienzo de la conferencia de Ginebra”, *ABC Madrid*, 1959ko maiatzaren 12a, 31-33.orr.

Zeharkakoak

- Agencia Efe: “Se retiran de sus posiciones ante la muralla berlinesa los carros de combate rusos y norteamericanos”, *ABC Madrid*, 1961ko urriaren 29a, 79-80.or.
- Barra, Alfonso: “Berlin Oriental, ciudad aislada”, *ABC Madrid*, 1961ko abuztuaren 15a, 15-16.orr.
- Barra, Alfonso: “Los occidentales acusan a Rusia como único responsable de la actual situación de Berlín”, *ABC Madrid*, 1961ko abuztuaren 18a, 15-16.orr.
- Massip, José María: “La soberanía de Alemania pone término a la fase agresiva de la Guerra Fría”, *ABC Madrid*, 1955eko maiatzaren 7a, 43-44.orr.
- Massip, José María: “Norteamérica teme que la cuestión berlinesa degenere una grave crisis internacional”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 22a, 47-48.orr.
- Massip, José María: “Moscú no puede traspasar su responsabilidad sobre Berlín”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 27a, 31-32.orr.
- Massip, José María: “Berlín es «un tumor canceroso que necesita una intervención quirúrgica» dice Kurschef”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 28a, 35-36.or.

- Massip, José María: “Nuevo y peligroso frente en la Guerra Fría”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 29a, 31-32.or.
- Massip, José María: “Dulles, enfermo, viene a Europa”, *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 13a, 47-48.or.
- Massip, José María: “«Rusia no irá a la guerra por Berlín», dice Foster Dulles”, *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 17a, 47-48.or.
- Massip, José María: “«La Guerra Fría continua» ha dicho Mikoyan en Washington”, *ABC Madrid*, 1959ko urtarrilaren 20a, 31-32.or.
- Massip, José María: “Es inevitable una conferencia cuatripartita sobre Alemania”, *ABC Madrid*, 1959ko urtarrilaren 23a, 25-26.or.
- Massip, José María: “Nueva fase de flexibilidad en las relaciones de occidente con Moscú”, *ABC Madrid*, 1959ko otsailaren 20a, 35-36.orr.
- Massip, José María: “Kruschef ha torpedado el viaje de MacMillan”, *ABC Madrid*, 1959ko otsailaren 27a, 31-32.orr.
- Massip, José María: “Ni Rusia ni los Estados Unidos quieren ir a la guerra por Berlín”, *ABC Madrid*, 1959ko martxoaren 3a, 31-32.or.
- Massip, José María: “«En la crisis de Berlín, por lo que respecta a Estados Unidos, no hay partidos»”, *ABC Madrid*, 1959ko martxoaren 7a, 31-32.or.
- Massip, José María: “Herter, el sucesor de Foster Dulles, parece más tolerante con los rusos”, *ABC Madrid*, 1959ko maiatzaren 13a, 47-49.orr.
- Massip, José María: “Nadie cree que el plan occidental pueda ser aceptado por Rusia”, *ABC Madrid*, 1959ko maiatzaren 15a, 33.or.
- Massip, José María: “Kruschef llegará a Washington hacia el 17 de septiembre”, *ABC Madrid*, 1959ko abuztuaren 4a, 48-49.orr.
- Massip, José María: “Pese al viaje de Kruschef quedan en pie mil problemas”, *ABC Madrid*, 1959ko abuztuaren 5a, 15-16.orr.
- Massip, José María: “Acogida cortes y fría a Kuschef en Washington”, *ABC Madrid*, 1959ko irailaren 16a, 31-32.orr.
- Massip, José María: “El horror a la guerra ha sido el común denominador de las conversaciones de Camp David”, *ABC Madrid*, 1959ko irailaren 29a, 33-34.orr.
- Massip, José María: “Un avión norteamericano de observación meteorológica, derribado por «cazas» soviéticas sobre territorio ruso”, *ABC Madrid*, 1960ko maiatzaren 5a, 47-48.orr.

- Massip, José María: “Confusión y desconfianza por el incidente del U-2”, *ABC Madrid*, 1960ko maiatzaren 10a, 41-42.orr.
- Massip, José María: “Nadie ha ganado en París y todos hemos perdido”, *ABC Madrid*, 1960ko maiatzaren 20a, 47-48.orr.
- Massip, José María: “La negociación de la crisis berlinesa no admite espera”, *ABC Madrid*, 1961eko abuztuaren 24a, 15-16.orr.
- Massip, José María: “La Casa Blanca cree inminente una grave crisis sobre Berlín”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 17a, 31.orr.
- Massip, José María: “Kennedy, Gromyko y Rusk estudian el problema de Berlín”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 19a, 33-32.orr.
- Massip, José María: “Rusia no modifica su postura respecto a Berlín”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 20a, 65.or.
- Miquelarena, Jose: “Inglaterra registra como una fecha histórica el día de la soberanía alemana”, *ABC Madrid*, 1955eko maiatzaren 6a, 23-24.orr.
- Miquelarena, Jose: “Rusia teme a la República Federal Alemana”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 20a, 57-58.orr.
- Miquelarena, Jose: “Moscú propone de nuevo una conferencia para discutir el futuro de Alemania”, *ABC Madrid*, 1959ko urtarrilaren 11, 55-56.orr.
- Miquelarena, Jose: “No se reunirán los tres grandes para tratar del asunto de Berlín”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 25a, 39-40.orr.
- Miquelarena, Jose: “Gran Bretaña no puede firmar un pacto bilateral de no agresión”, *ABC Madrid*, 1959ko otsailaren 26a, 33-34.orr.
- Miquelarena, Jose: “Ha sido inútil el viaje de Macmillan a Moscú”, *ABC Madrid*, 1959ko otsailaren 28a, 31-32.orr.
- Miquelarena, Jose: “Moscú acepta la fecha del 11 de mayo para una conferencia de ministros”, *ABC Madrid*, 1959ko martxoaren 20a, 31.or.
- Miquelarena, Jose: “Los comunistas cierran la frontera este-oeste para todos los alemanes de la zona oriental”, *ABC Madrid*, 1960ko abuztuaren 17a, 23.or.
- Polo, Marco: “Nuevas y graves divergencias”, *ABC Madrid*, 1959ko maiatzaren 13a, 47.or.
- Polo, Marco: “Desacuerdos fundamentales en Ginebra”, *ABC Madrid*, 1959ko maiatzaren 16a, 31-33.orr.
- Polo, Marco: “Herter rechaza el Plan Soviético, y Gromyko, el occidental”, *ABC Madrid*, 1959ko maiatzaren 19a, 31-33.orr.

- Polo, Marco “La conferencia de París no ha empezado y quizá no se celebre”, *ABC Madrid*, 1960ko maiatzaren 17a, 49-50.orr.
- Ramón, José: “Kruschef hará proposiciones para resolver el «problema de Berlín»”, *ABC Madrid*, 1958ko azaroaren 16a, 32.or.
- Ramón, José: “Cada vez preocupa más en Alemania el problema de Berlín” , *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 14a, 83.or.
- Ramón, José: “Las potencias occidentales rechazan con firmeza el «ultimátum» ruso sobre Berlín”, *ABC Madrid*, 1959ko urtarrilaren 1a, 47.or.
- Ramón, José: “Es inaceptable la proposición sobre Alemania”, *ABC Madrid*, 1959ko urtarrilaren 13a, 29-30.orr.
- Ramón, José: “El gesto de Eisenhower ha sorprendido y tranquilizado a los Alemanes”, *ABC Madrid*, 1959ko abuztuaren 11a, 20.or.
- Sentís, Carlos: “«Cuatro días diplomáticos de locura» en París”, *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 14a, 83-84.orr.

Kubako Misilak

Aipu zuzenak

- Anonimoa: “La orden de Kruschev de desmantelar las bases en cuba ha sido bien acogida en general”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 30a, 47.or.
- Anonimoa: “El peso de la púrpura (Posición española frente a la crisis del Caribe)”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 30a, 48.or.
- Massip, José María: “Concentración aérea y naval norteamericana en el Caribe”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 23a, 49.or.
- Massip, José María: “Algunos observadores opinan que la decisión de Kennedy es más espectacular que eficaz”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 24a, 47-48.orr.
- Massip, José María: “El “por qué” de la acción de Kennedy”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 24a, 49.or.
- Massip, José María: “Kennedy anuncia que Cuba desmantela las bases soviéticas”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 3a, 31.or.
- Massip, José María: “La gran retirada soviética de Cuba ha comenzado”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 9a, 47.or.
- Massip, José María: “Buques rusos cargados de proyectiles atómicos se han prestado a la inspección norteamericana”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 10a, 49.or.

- Massip, José María: “Kruschef continúa preconizando la coexistencia”, *ABC Madrid*, 1962ko abenduaren 13, 47.or.

Zeharkakoak

- Anonimoa: :“Los barcos rusos que navegaban hacia Cuba cambian su rumbo”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 25a, 47.or.
- Anonimoa: “Un petrolero Ruso continúa hacia cuba después de someterse a registro norteamericano”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 26a, 47.or.
- Massip, José María: “Presiones en Washington para que el gobierno resuelva militarmente el problema Castrista”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 26a, 52.or.
- Massip, José María: “Se mantiene la tensión creada por la crisis cubana”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 27a, 31.or.
- Massip, José María: “Cuba: Ahora la batalla por la coexistencia”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 27a, 31.or.
- Massip, José María: “Psicosis de pánico en los Estados Unidos”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 28a, 81.or.
- Massip, José María: “Norteamérica suspende también por veinticuatro horas los vuelos de reconocimiento sobre Cuba”, *ABC Madrid*, 1962ko urriaren 31, 47.or.
- Massip, José María: “Mikoyan, viceprimer ministro ruso, se dirige a Cuba, con etapa en Nueva York”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 1a, 25-26.or.
- Massip, José María: “La flota Norteamericana que bloquea Cuba toma posiciones más próximas a la isla”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 2a, 33.or.
- Massip, José María: “La aviación norteamericana confirma el desmantelamiento y reembarque de armas en Cuba”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 8a, 63.or.
- Massip, José María: “La actitud beligerante de castro pone en peligro el afán de concordia entre Estados Unidos y Rusia”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 17a, 49.or.
- Massip, José María: “Estados Unidos levanta el bloqueo naval de Cuba”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 21a, 39.or.
- Massip, José María: “Cuba ya no es una cabeza de puente rusa en el Caribe”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 22a, 55-56.or.
- Massip, José María: “Kennedy se entrevistará mañana con Mikoyan”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 28a, 29.or.

- Massip, José María: “Larga entrevista entre Mikoyan y el presidente Kennedy”, *ABC Madrid*, 1962ko azaroaren 30a,
- Massip, José María: “Rusia cumple sus promesas en Cuba”, *ABC Madrid*, 1962ko abenduaren 4a, 51-52.orr.

Espazioko lasterketa

Aipu zuzenak

- Alférez, Antonio: “La Luna, plataforma y camino hacia los planetas”, *ABC Madrid*, 1969ko urtarrilaren 3a, 31.or.
- Anonimoa: “Los tres satélites” , *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 17a, 41.or.
- Fernandez, Wenceslao: “Anda por la Altura del Foguete I”, *ABC Madrid*, 1957ko abenduaren 17a, 3.or.
- Massip, José María: “Se ha autorizado la construcción del primer satélite artificial de la tierra”, *ABC Madrid*, 1955eko uztailaren 30a, 15.or.
- Massip, José María: “De acontecimiento histórico y trascendental ha sido clasificado en todo el mundo el lanzamiento del primer satélite artificial de la tierra”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 6a, 47-52.orr.
- Massip, José María: “Un nuevo satélite Ruso --habitado por un perro-- gira alrededor de la tierra”, *ABC Madrid*, 1957ko azaroaren 5a, 15.or.
- Massip, José María: “Fracasa el intento norteamericano de lanzar al espacio un satélite artificial”, *ABC Madrid*, 1957ko abenduaren 7a, 39-40.orr.
- Massip, José María: “Ha vuelto, la aventura lunar finalizó ayer con éxito absoluto”, *ABC Madrid*, 1969ko uztailaren 25a, 17-18.orr.
- Sentís, Carlos: “Pese al “sputnik” perdura el equilibrio de fuerzas entre oriente y occidente”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 9a, 39.or.
- Urgotti, Ricardo: “Con el triunfo del satélite «Atlas», la astronáutica americana pasa hoy a «Primera división», *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 21a, 87-88.orr.

Zeharkakoak

- Anonimoa: “De acontecimiento histórico y trascendental ha sido clasificado en todo el mundo el lanzamiento del primer satélite artificial de la tierra”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 5a, 31.or.
- De Cossio, Francisco: “Ciencia para el exterminio”, *ABC Madrid*, 1958ko maiatzaren 16a, 3.or.

- Laredo, Claudio: “Con el “Luna XV” los científicos soviéticos han expuesto a su país al ridículo”, *ABC Madrid*, 1969ko uztailaren 23a, 29.or.
- Massip, José María: “Los Estados Unidos Están dispuestos a estudiar con Rusia los problemas planteados por el satélite artificial”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 10a, 31-32 .or.
- Massip, José María: “Norteamérica necesitaba una sacudida como la que acaba de recibir”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 11a, 31.or.
- Massip, José María: “Viaje a la Luna”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 24a, 49.or.
- Massip, José María: “Norteamérica puede enviar a la Luna un vehículo estratosférico” Dice un periodico”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 25a, 41.or.
- Massip, José María: “Von Braun, creador del V-2, opina que los Estados Unidos necesitarán cinco o seis años para ponerse al nivel de los soviets en la carrera espacial”, *ABC Madrid*, 1957ko azaroaren 12a, 31.or.
- Massip, José María: “En Cabo Cañaveral se ha probado con éxito el “Atlas””, *ABC Madrid*, 1957ko abenduaren 18a, 31.or.
- Massip, José María: “Los lanzamientos de satélites deben ser anunciados previamente”, *ABC Madrid*, 1958ko abenduaren 24a, 55-56.orr.
- Massip, José María: ““Apollo X”: Más cerca de la luna que de la Tierra”, *ABC Madrid*, 1969ko maiatzaren 20a, 21.or.
- Massip, José María: “El ánimo de toda norteamérica acompaña a los astronautas hacia la Luna”, *ABC Madrid*, 1969ko uztailaren 16a, 37.or.
- Revesz, Andrés: “Se han definido los designios moscovitas”, *ABC Madrid*, 1958ko urtarrilaren 1a, 23.or.
- Sentís, Carlos: “Lo llamados neutrales se inclinarán a los bandos cuyos éxitos científicos sean mayores”, *ABC Madrid*, 1957ko urriaren 8a, 31.or.
- Urgotti, Ricardo: “Lanzamiento inminente del primer satélite oficial norteamericano”, *ABC Madrid*, 1957ko abenduaren 4a, 39.or.

Sobietarren krisia

Aipu zuzenak

- Acuña, Ramon Luis: “Gorbachov, en el andén”, *ABC Madrid*, 1991ko abenduaren 15a, 44.or.
- Amoros, Juan: “Los 40 kilómetros de hormigón que dividieron Europa”, 1989ko azaroaren 10a, 26-27.orr.

- Blanco, Manuel: “La sucesión”, *ABC Madrid*, 1985eko martxoaren 12a, 28.or.
- Blanco, Manuel: “Última (?) oportunidad”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 15a, 32.or.
- Blanco, Manuel: “Mejor clima entre el Este y el Oeste tras seis años de frialdad”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 21a, 57.or.
- Carrascal, Jose Maria: “Preocupación en la Casa Blanca por la creciente buena imagen de Gorbachov”, *ABC Madrid*, 1985eko irailaren 5a, 24.or.
- Cuesta, Juan Ignacio: “Berlín abre el muro tras veintiocho años de vergüenza”, *ABC Madrid*, 1989ko azaroaren 10, 25.or.
- Muñoz, Alejandro: “El irresistible encanto de Gorbachov”, *ABC Madrid*, 1987ko apirilaren 29a, 3.or.
- Porcel, Baltasar: “Tiempo de Mijail Gorbachov”, *ABC Madrid*, 1985eko martxoaren 18a, 24.or.

Zaharkakoak

- Anonimoa: “Berlín: el fin de Yalta”, *ABC Madrid*, 1989ko azaroaren 10, 15.or.
- Areilza, Jose María: “Relevo y negociación”, *ABC Madrid*, 1985eko martxoaren 12a, 3.or.
- Areilza, Jose Maria: “Un mensaje del Este”, *ABC Madrid*, 1985eko irailaren 16a, 3.or.
- Blanco, Manuel: “La alternativa rusa”, *ABC Madrid*, 1985eko urriaren 4a, 32.or.
- Blanco, Manuel: “Reagan V. Gorbachov”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 13a, 35.or.
- Blanco, Manuel: “Temor a un posible fracaso en la «cumbre» de Ginebra”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 17a, 33.or.
- Blanco, Manuel: “El encuentro puede marcar un giro en las relaciones Este-Oeste”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 19a, 51.or.
- Blanco, Manuel: “Concluye en Ginebra la segunda «Guerra Fría» entre Este y Oeste”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 22a, 33.or.
- Blanco, Manuel: “Desandar lo andado”, *ABC Madrid*, 1986ko azaroaren 30a, 38.or.
- Carrascal, José Maria: “Con el nombramiento de Gorbachov concluye en el Kremlin una larga etapa de interinidad política”, *ABC Madrid*, 1985eko martxoaren 12a, 29.or.

- Carrascal, Jose Maria: “Ácida respuesta norteamericana a la oferta de una moratoria de los SS-20”, *ABC Madrid*, 1985eko apirilaren 9a, 30.or.
- Carrascal, Jose Maria: “Washington y Moscú preparan su primera «cumbre» después de seis años de tensión”, *ABC Madrid*, 1985eko uztailaren 4a, 31.or.
- Carrascal, Jose María: “Moscú se prepara para una ofensiva en todos los frentes”, *ABC Madrid*, 1985eko uztailaren 21a, 29.or.
- Carrascal, Jose María: “Washington pide a Moscú un diálogo para resolver los conflictos regionales”, *ABC Madrid*, 1985eko urriaren 25a, 52-53.orr.
- Carrascal, Jose Maria: “Reagan rechaza reunirse con Gorbachov antes de la «cumbre» en Estados Unidos”, *ABC Madrid*, 1986eko martxoaren 31, 19.or.
- Carrascal, Jose Maria: “La firmeza de Reagan y Gorbachov frustró posibles acuerdos”, *ABC Madrid*, 1986eko urriaren 14a, 29.or.
- De Andrés, Francisco: “Ronald Reagan, en la hora del gran diálogo con el Kremlin”, *ABC Madrid*, 1986eko martxoaren 31, 19.or.
- De Andrés, Francisco: “Tristes augurios para la próxima «cumbre» soviético-americana”, *ABC Madrid*, 1986eko apirilaren 6a, 34.or.
- Dorrego, Juan Fernando: “De nuevo los viejos tópicos desempolvados de Gorbachov”, *ABC Madrid*, 1986eko apirilaren 14a, 39.or.
- Dorrego, Juan Fernando: “Los dos días que dejamos de vivir peligrosamente”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 24a, 34.or.
- Dorrego, Juan Fernando: “Ginebra, todo un símbolo de un nuevo comienzo USA-URSS”, *ABC Madrid*, 1985eko abenduaren 29a, 30.or.
- Dorrego, Juan Fernando: “Preparando en Washington y Moscú la nueva «cumbre»”, *ABC Madrid*, 1986eko abuztuaren 31, 61.or.
- Garrigues, Antonio: “De nuevo, Mijail Gorbachov”, *ABC Madrid*, 1987ko maiatzaren 4a, 3.or.
- Rodriguez, P. eta Serbeto, E.: “El antiguo imperio se desintegra”, *ABC Madrid*, 1991ko abenduaren 9a, 34-35.orr.
- Weinberger, Caspar: “Estados Unidos puede negociar con la URSS desde una posición de fuerza”, *ABC Madrid*, 1985eko azaroaren 19a, 54.or.